

Plenum

Onsdag 11.2.2026 kl. 14.00—17.30

4. Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring och temporär ändring av lagen om välfärdsområden

Regeringens proposition RP 189/2025 rd

Remissdebatt

Talman Jussi Halla-aho: Ärende 4 på dagordningen presenteras för remissdebatt. Talman konferensen föreslår att ärendet remitteras till förvaltningsutskottet, som social- och hälsovårdsutskottet ska lämna utlåtande till.

För debatten reserveras i detta skede högst 45 minuter. Om vi inte inom denna tid hinner gå igenom talarlistan avbryts behandlingen av ärendet och fortsätter efter de övriga ärendena på dagordningen.

Minister Ikonen, varsågod.

Debatt

14.11 Kunta- ja alueministeri Anna-Kaisa Ikonen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvinvointialueesta annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi väliaikaisesti alijäämien kattamiskauden osalta. Sääntelyä muutettaisiin siten, että valtiovarainministeriö voisi hakemuksesta myöntää hyvinvointialueelle mahdollisuuden kattaa kertyneet alijäämät vuoden 27 tai 28 loppuun mennessä. Lisää aikaa voitaisiin myöntää niille hyvinvointialueille, joille se on välttämätöntä lainsäädännön noudattamiseksi ja joille se olisi myöskin mahdollista.

Hyvinvointialueissa säädetään talouden tasapainottamisvaatimuksesta ja alijäämän kattamisvelvollisuudesta. Hyvinvointialueen taseeseen kertynyt alijäämä tulee pääsääntöisesti kattaa jatkossakin enintään kahden vuoden kuluessa. Tässä määräajassa tulee kattaa myös talousarvion laadintavuonna tai sen jälkeen kertynyt alijäämä. Toisaalta talousarvio tulee laatia realistisesti ja siihen tulee ottaa tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määräajat ja tuloarviot. Lisäksi talousarviossa osoitetaan, miten rahoitustarve kateetaan.

Arvoisa puhemies! Hyvinvointialueiden taloudellinen tilanne on ollut haastava niiden ensimmäisten toimintavuosien aikana. Kaikille hyvinvointialueille Helsingin kaupunkia lukuun ottamatta on kertynyt alijäämää järjestämisvastuiden ensimmäiseltä vuodelta 23. Päijät-Hämeen hyvinvointialueelle ja HUS-yhtymälle alijäämää kertyi jo vuonna 22. Kaikille alueille paitsi Helsingin kaupungille kertyi uutta alijäämää myös vuonna 24. Tämä tarkoittaa, että näiden alueiden pitäisi kerryttää vastaavan suuruinen ylijäämä vuosien 25 ja 26 aikana saadakseen alijäämänsä katetuksi voimassa olevan lainsäädännön mukaisessa määräajassa.

Punkt i protokollet PR 5/2026 rd

Hienoa on tällä hetkellä nähdä, että hyvinvointialueiden taloudessa näyttää tapahtuneen selvä käänne parempaan vuonna 25. Ylijäämää oli odotettu, mutta sen määrä näyttää olevan suurempi kuin vielä syksyllä arvioitiin. Taustalla vaikuttavat alueiden sopeuttamistoi-
mien toimeenpanon eteneminen ja toisaalta rahoituksen tasoon tehty jälkikäteistarkistus, joka nosti rahoituksen tasoa 1,4 miljardia euroa muiden tasomuutosten lisäksi. Kokonaisuutena rahoituksen taso nousi 2,2 miljardia euroa eli noin yhdeksän prosenttia vuodelle 25. Kokonaisylijäämän arvioidaan siten olevan noin 640 miljoonaa euroa. Lähes kaikilla alueilla kustannuskehitys on tahtunut. Nettokustannukset kasvaisivat enää 1,6 prosenttia, kun vielä vuonna 24 kasvua oli 2,9 prosenttia ja vuonna 23 lähes 12 prosenttia.

Tuoreet vuoden 25 tilinpäätösarvotiedot osoittavat myös, että Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue olisi kattamassa kertyneet alijäämät jo vuoden 25 aikana vuoden 26 sijaan. Lisäksi muutamalla alueella on realistiset näkymät onnistua kattamisessa voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti vuoden 26 aikana. Hyvinvointialuelouden kokonaisalijäämä olisi vuoden 25 jälkeen noin 1,8 miljardia.

Alueiden taloudet ovat kuitenkin edelleen eriytyneet huomattavasti. 15 aluetta ja HUS-yhtymä näyttäisivät pääsevän tilinpäätösarvioiden perusteella ylijäämäiseen tulokseen, mutta edelleen positiivisesta kustannuskehityksestä huolimatta seitsemän hyvinvointialuetta olisi tekemässä alijäämäisen tuloksen vuonna 25. Kertyneen ali- ja ylijäämän määrä asukasta kohden vaihtelee Keski-Suomen noin 1 200 euron alijäämästä aina Helsingin yli 300 euron ylijäämään. Osalla alueista ensimmäisten toimintavuosien aikana kertyneet alijäämät ovat niin suuret, että niiden kattaminen vie vielä aikaa, vaikka alueet ovatkin saaneet taitettua kustannuskehitystä ja kohentaneet talouttaan.

Arvoisa puhemies! Oikeuskanslerin viime keväänä antaman ratkaisun mukaan hyvinvointialueiden rahoitusperiaatteen toteutumisen ja rahoituksen riittävyyden lainsäädännön edellyttämiin sosiaali- terveyshuollon palveluihin liittyvissä systeemisissä eli useampia hyvinvointialueita laajasti koskevissa ongelmissa lainsäädännön muuttaminen on tarpeellinen ja välttämätönkin keino rahoituksen ja lakisääteisten velvoitteiden tasapainon saavuttamiseksi. Todettu koskee myös alijäämien kattamista koskevaa lainsäädäntöä.

Hallitus piti määräaikoja koskevan sääntelyn rajattua tarkastelua perusteltuna ja ryhtyi heti kesällä 25 valmistelemaan tarvittavia säädösmuutoksia. Valmistellun esityksen tavoitteena on toteuttaa taloudellisesti mahdollisimman kestävä ja ennakoitava säädöstoimi. Käytäntö on osoittanut, että palvelurakenteeseensa ja palvelutoimintaansa päämäärätietoisesti uudistuksia tehneet hyvinvointialueet ovat kyenneet hillitsemään kustannustensa kasvua tavalla, joka johtaa talouden tasapainottumiseen ja siten myös alijäämien kattamiseen palvelut turvaten. Olennaista on käytännössä ollut tasapainottamisen aikajänne eli riittävän voimakkaat uudistukset riittävän varhain aloitettuina, jolloin vuotuinen sopeuttamis-
paine ei ole päässyt muodostumaan liian suureksi.

Esitys mahdollistaisi pidemmän alijäämien kattamiskauden erityisesti niille alueille, jotka ovat määrätietoisesti tasapainottaneet toimintaansa ja talouttaan mutta joille voimassa olevan lainsäädännön mukainen määräaika tulee liian nopeasti. Toisaalta näyttää todennäköiseltä, että kaikki alueet eivät saisi katettua alijäämiään edes vuoden 28 loppuun mennessä. Niiden alueiden, jotka eivät objektiivisesti arvioiden kykene kattamaan kertyneitä alijäämiään edes pidennetyssä määräajassa, voidaan arvioida olevan sillä tavoin vaikeassa tilanteessa, että ministeriöiden, STM:n ja VM:n, harkittavaksi jää voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti arviointimenettelyn käynnistäminen.

Punkt i protokollet PR 5/2026 rd

Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksen mukainen lainsäädäntökokonaisuuden täydentäminen mahdollistaisi useammalle hyvinvointialueelle kertyneen alijäämän kattamisen lain mukaisessa määräajassa. Alueet voisivat laatia talousarvionsa ja suunnitelmansa paremmin hyvinvointialuelain mukaisesti. Näin ollen esitys vahvistaisi laillisuusperiaatteen toteutumista ja lisäisi oikeusvarmuutta. Esityksellä tuettaisiin myös hyvinvointialueiden itsehallinnon toteutumista ja hyvinvointialueiden omaa päätöksentekoa painottamalla alueiden mahdollisuuksia omin toimin sopeuttaa talouttaan ilman hyvinvointialueen arviointimenettelyä.

Myös saadussa lausuntopalautteessa esityksen perusratkaisua kannatettiin laajasti. Toisaalta monet lausunnonantajat katsoivat, että kattamismääräajan jatkamisen tulisi koskea kaikkia hyvinvointialueita. Ottaen huomioon alueiden välillä olevat suuret erot kertyneen alijäämän määrässä ja sopeutustarpeessa yleisen, kaikkia hyvinvointialueita koskevan lisäajan ei kuitenkaan arvioida olevan välttämätön lakisääteisten palveluiden turvaamiseksi. Kaikkia alueita koskeva lisäaika voisi hidastaa talouden tasapainottamista myös niillä alueilla, joilla on edellytykset alijäämien kattamiseen aiemmin. Yleinen lisäaika johtaisi todennäköisesti kustannusten kasvun nopeutumiseen.

Arvoisa puhemies! Esitykseen sisältyy lisäksi hyvinvointialueiden investointisuunnitelmien laatimista ja toimittamista koskevien määräaikojen muuttaminen. Käytännössä investointisuunnitelmaa koskeva esitys olisi toimitettava ministeriölle jatkossa vasta toukokuun loppuun mennessä, minkä tavoitteena on helpottaa investointisuunnitelmien valmistelua ja käsittelyä hyvinvointialueilla ja lisäksi parantaa investointisuunnitelmien tarkkuustasoa.

Lopuksi totean vielä, että ehdotettu alijäämän kattamismääräajan jatkamista koskeva väliaikainen sääntely olisi esityksen mukaan voimassa 31.12.29 asti. — Kiitoksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustajat voivat niin halutessaan pyytää minuutin mittaista vastauspuheenvuoroa painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. — Edustaja Lindén, olkaa hyvä.

14.19 Aki Lindén sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitän ministeri Ikosta äskeisestä asiallisesta esittelystä, ja ennen kuin tästä tulee puolin ja toisin mikään syyttelytilaisuus — mitä toivon, että ei tulisi — niin haluan todeta, että tämä on nyt hyvä lakiesitys. Ei varmasti ihan täydellinen, mutta vastaa niitä tarpeita, mitä hyvinvointialueilla pääsääntöisesti on.

Tässä koko rahoituksen rakenteessa — sen myös totesitte äsken esittelypuheenvuorossa — oli se ongelma, että se oli eritahtinen. Silloin vuonna 23 alueiden kulut kasvoivat 11 prosenttia mutta valtion antama rahoitus 5 prosenttia, tuli alijäämä. Nyt vuonna 25, niin kuin kerroitte, johtuen jälkikäteistarkastuksesta, 1,4 miljardista, valtion antama rahoitus kasvoi 9 prosenttia ja alueet pysyivät menokurissa ja 2 prosentin kasvussa. Nyt ongelma on se, että tähän yhtälöön sijoitettuna voimakas takaportti 26 ei oikein toimi, koska vuodet eivät ole peräkkäin tasaisia, ja sen takia on hyvä, että nyt tulee tätä lisäaikaa. — Kiitän tästä esityksestä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Honkonen, olkaa hyvä.

Punkt i protokollet PR 5/2026 rd

14.20 **Petri Honkonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämä esitys on kyllä oikeansuuntainen ja varmasti tarpeellinen, mutta ongelmaksihan muodostuu se, että todennäköisesti tämä ei tule niiden taloudellisesti kaikista vaikeimmassa asemassa olevien hyvinvointialueiden tilannetta auttamaan. Esimerkiksi Keski-Suomen hyvinvointialueella, jolla on kaikista eniten tätä syntyneitä alijäämää, tästä alijäämästä jopa yli sata miljoonaa on syntynyt hyvinvointialueista itsestään riippumattomista syistä, koska rahoitusta on näiden diagnoositieto-ongelmien vuoksi tullut vähemmän. Tätä asiaa hallitus on myös kieltäytynyt korjaamasta, mikä minun mielestäni ilman muuta pitäisi korjata. Totta kai näitä säästötoimenpiteitä tehdään, mutta tällä esityksellä ei pystytä korjaamaan sitä perusongelmaa eli tätä hyvinvointialueiden rahoituksen epätasaisuutta. Toiset alueet saavat enemmän rahaa ja toiset vähemmän suhteessa palvelutarpeeseen, vaikka sitä olisi aivan saman verran. Keskusta on esittänyt, että pitäisi saada tällainen velkasaneeraus näille hyvinvointialueille, jossa osa tästä alijäämästä annettaisiin anteeksi. Mielestäni siihen olisi hallituksen nyt syytä tarttua, jotta ihmisten peruspalvelut voidaan turvata.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Pitko, olkaa hyvä.

14.21 **Jenni Pitko vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sanoitte, ministeri, että hyvinvointialueiden taloudessa on tapahtunut käänne parempaan. Näin totta kai on, mutta millä kustannuksella se on tapahtunut? Se on otettu henkilöstön selkänahasta. 1 300 henkilöä irtisanottiin viime vuonna, ja tuskin kukaan voi tässä salissa väittää, että näitä 1 300:aa henkilöstön jäsentä ei olisi tarvittu meidän kriittisen tärkeitä sosiaali- ja terveyspalveluita tuottamaan.

Hyvä, että hallitus antaa nyt lisää aikaa näiden alijäämien kattamiseen joillekin alueille. Sitä me olemme täältä pyytäneet, ja tämä on oikea askel. Mutta jos kuitenkin samaan aikaan hallituskin esittää jatkuvasti uusia säästöjä, niin kyllähän me olemme siinä tilanteessa, että hyvinvointialueet eivät koskaan pääse kehittämään niitä palveluita, mikä myös olisi tärkeää. Me kaikki tiedämme, että ensimmäinen askel soteuudistusta oli hallinnollinen uudistus, ja nyt me tarvitsisimme palveluiden kehittämistä. Olen syvästi huolissani tästä, että me vain jatkuvasti säästämme ja asetamme uusia kiristyksiä sen sijaan, että me pystyisimme keskittymään parantamaan palveluita.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Pekonen, olkaa hyvä.

14.22 **Aino-Kaisa Pekonen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämä oikeistohallituksen tilannekuva sosiaali- ja terveydenhuollon tilanteesta on ollut täysin harhainen. Hoitohenkilöstöä on jo irtisanottu ympäri Suomea, ja lisää irtisanomisia on tulossa. Terveyskeskuslääkäriin, perusterveydenhuoltoon pääsee entistä huonommin, ja erikoissairaanhoidossa jonot ovat monin paikoin liian pitkiä. Terveyskeskuksia on suljettu, ja palvelut ovat ajautuneet yhä kauemmas ihmisten ulottumattomiin.

Vasemmistoliitto ja monet asiantuntijat ovat jo pitkään vaatineet hyvinvointialueille lisää aikaa alijäämien kattamiseen, mutta te olette osoittaneet hallituksessa ylimielisyyttä tätä asiaa kohtaan. Itse asiassa ministeri Juuso on vastannut suoraan aikaisemmin, että lisää aikaa ei ole tulossa. No, nyt tämä esitys alijäämien kattamisen lisääjasta on täällä, mutta se on kaksi vuotta myöhässä ja se on puutteellinen. Edelleen monet alueet jäävät talouden ja toi-

Punkt i protokollet PR 5/2026 rd

mintansa suunnittelussa täysin tyhjän päälle, [Puhemies koputtaa] kun ei tiedetä, tuleeko sitä lisääikaa vai ei.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Krista Kiuru, olkaa hyvä.

14.24 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Syksyllä 23, hallituksen aloitettua taivaltaan, käsiteltiin soten välikysymystä, ja siinä ryhmäpuheenvuorossa, jonka SDP:n pohjalta esitin, esitimme, että kaikki alueet olisivat saaneet alijäämän kattamiseen lisääikaa. Nyt sitten vuosien jälkeen lopulta päädytte siihen, että joidenkin osalta tämä on mahdollista. Ministeri, teidän pitäisi selittää, miksi ne alueet, jotka eivät pääse nollatulokseen, voidaan jättää tästä esityksestä pois. Sitä ei ymmärrä kukaan. Miten se voi olla yhdenvertaista?

Eilen täällä kävi Eksoten porukka ihmettelemässä, kun he nyt saavat 40 miljoonan säästöt tehtyä ja 500 ihmistä irtisanotaan, ja he eivät vielä pääse muuta kuin nollalle. Entiset alijäämät ovat vielä purkamatta kokonaan, ja tarvittaisiin saman verran lisää rahaa. Onko hallituksella oikea tilannekuva siitä, mitä sotessa oikeasti tapahtuu, kun te kehtaatte tulla eduskuntaan esittämään tätä kolmantena vuonna [Puhemies koputtaa] sen jälkeen, kun me olemme tätä joka vuosi pyytäneet, ettekä kuitenkaan saaneet asiaa [Puhemies koputtaa] kokonaan kuntoon?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Partanen, olkaa hyvä.

14.25 Karoliina Partanen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministerille tahdon esittää kiitokset tästä esityksestä. Kuten kerroitte, olemme saaneet myös hyviä uutisia alueilta. Viidellätoista hyvinvointialueella näyttää tilanne todella parantuneen, ja yhteensä ylijäämän määrä on 630 miljoonaa euroa. Siksi pidänkin hieman ihmeellisenä tätä opposition vaatimusta siitä, että kaikkien alueiden alijäämän kattamisvelvollisuuden pidentämistä harkittaisiin ja sellainen tehtäisiin.

Edustaja Honkonen nosti tässä esille nämä diagnoositietojen vinoumat. Haluaisin sen kertoa edustaja Honkoselle, että ministeri Ikonen on nimittänyt selvityshenkilön läpivalaisemaan tätä soterahoituksen diagnoositietojen toimittamista ja tietopohjan varmennusta ja tämä työ jatkuu. Kaikki ei tule heti valmiiksi. Näin on minun ymmärtääkseni myös oppositio todennut tämän rahoituslain osalta, että se ei tullut valmiiksi edellisellä kaudella. Nyt sitä parannetaan ja tehdään tarvittavia muutoksia, mutta työ varmasti jatkuu myös seuraavalla hallituskaudella.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hanna Räsänen, olkaa hyvä.

14.26 Hanna Räsänen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hyvä, että nyt muutamat hyvinvointialueet saavat sitä lisääikaa, mutta olen todellakin huolissani niistä hyvinvointialueista, mitkä eivät saaneet lisääikaa. Siellä alueillahan on tehty jo valtavasti työtä ja tehty toimenpiteitä, ja kyllä tämä tervehtyminen on puhtaasti hyvinvointialueitten ansiota — sanotaanko näin, että hallituksesta huolimatta.

Sain tänä aamuna puhelun heti aamutuimaan eräältä ikäihmiseltä, ja täytyy sanoa, että en ole ihan äsken niin tuskaista, itkuista puhelua saanut. Hän oli aidosti, vilpittömästi huolissaan omasta ikääntymisestään ja hoivasta ja siitä, missä häntä hoidetaan ja joutuuko hän

Punkt i protokollet PR 5/2026 rd

kuinka kauas läheisistään. Täytyy kyllä sanoa, että kyllä hyvinvointialueet ovat joutuneet tekemään tosi rankkoja päätöksiä — varsinkin kun täällä vielä toinen ministeri on vienyt rahoitusta ja toinen ministeri sitten moittii hyvinvointialueitten päättäjiä. Haluaisin kysyäkin nyt: Mikä on teidän viesti tälle ikäihmiselle, joka varmaan seuraa myös tätä keskustelua? Täytyykö hänen olla huolissaan nyky-Suomessa ikääntymisestä?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Nieminen, olkaa hyvä.

14.27 Mira Nieminen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tosiaan käsittelyssä oleva esitys on sekä ajankohtainen että tarpeellinen, ja kiitos ministeri Ikoselle, että tosiaan toitte tämän esityksen nytten meille tänne. Ihmettelen kuitenkin hieman sitä vaatimusten määrää. Tämä nyt on tuotu tänne meille käsiteltäväksi, ja mikään ei näytä riittävän. Hyvinvointialueiden taloudellinen tilanne on muodostunut tietysti haastavaksi monella paikoin, mutta niin kuin me ollaan tässä kuultu, monia toimenpiteitä tehdään. Me korjataan ja paikataan edellisen hallituksen tekemiä virheitä, ja eivät nämä käden käänteessä käy. Ja on edelleen muistettava, että siellä hyvinvointialueilla, niin kuin tässä on, moni tekee nyt ylijäämäistä tulosta ja suunta on todellakin parempaan päin. Jotta me saadaan kaikki mukaan ja se rahoitus todellakin siellä riittämään, niin näitä toimenpiteitä tarvitaan edelleen. Uskon, että tämä nyt auttaa osaltaan sitten myöskin näitä hyvinvointialueita, joilla tätä alijäämää vielä on ja tasapainoa haettavissa, että saadaan sitten talous tämän alijäämän kautta hyväksytyksi parempaan suuntaan. Kiitos kuitenkin, että tämä esitys on täällä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Holopainen, olkaa hyvä.

14.29 Hanna Holopainen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten täällä on todettu, niin joitakin alueita tämä nyt esittelyssä oleva lakimuutos auttaa, mutta sitten joitakin, kuten omaa aluettani Etelä-Karjalaa, tämä ei auta. Meillä on jo nyt irtisanottu satoja ihmisiä. Saan jatkuvasti yhteydenottoja näiltä sairaanhoitajilta, jotka ovat aivan epätoivoisia maakunnassa, jossa on jo 15 prosentin työttömyysaste muutenkin. He ihmettelevät, miten voi olla tilanne, että he eivät saa töitä. Samanaikaisesti Etelä-Karjalassa on tehty hyviä uusia toimintamalleja vuosikymmenen ajan, ja nyt niitä puretaan. Irtisanotaan muistihoitajia, jotka ovat esimerkiksi olleet ihan valtavan arvokkaita siinä, että ikääntyneiden hoitomallia on kehitetty. Nyt kun vaalitaan tätä alijäämien kattamista, se tulee tarkoittamaan satojen lisähenkilöitten irtisanomista Etelä-Karjalassa.

Miten, ministeri, vastaatte, kun meillä on tiedossa, että nämä rahoitusmallin ongelmat ovat tuottaneet tätä vääristynyttä ja puutteellista diagnoositietoa, tarveperusteista tietoa, sinne pohjalle ja Etelä-Karjalassa nimenomaan pystytään osoittamaan, että se on vääristänyt tätä rahoitusta? Voitteko sitoutua siihen, että sanotte, [Puhemies koputtaa] että tämä korjataan myös takautuvasti niin, että tällainen vääryys oikaistaan? Se on todella kestävä mätöntä, [Puhemies koputtaa] että tällaista voi tapahtua.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ledamot Andersson, var så god.

14.30 Otto Andersson r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Tämä nyt käsittelyssä oleva määräaika-HE on yksi askel sotejärjestelmän ongelmien korjaamiseksi — kiitos siitä. Täysin selvää on kuitenkin, että suurin korjaamistarve liittyy hyvin-

Punkt i protokollet PR 5/2026 rd

vointialueiden rahoituslainsäädäntöön, ja siksi on erinomaista, että pääministeri on ilmoittanut, että hyvinvointialueiden rahoituslainsäädäntö korjataan kaikkien eduskuntapuolueiden voimin, perustetaan parlamentaarinen työryhmä, jossa tätä tehdään yhdessä. Suomalaisia ei kiinnosta hallituksen ja opposition välinen syyttely vaan se, että ongelmat korjataan, ja kiitos edustaja Lindénille rakentavasta puheenvuorosta.

Det är alltså helt nödvändigt att alla riksdagspartier tillsammans korregerar bristerna i finansieringslagstiftningen.

Jotta tässä päästäisiin tulokseen, haluaisin kuitenkin toivoa, että se työryhmä ennen kaikkea keskittyisi rahoitukseen, ei toistaisi kaikkien soteuudistuksien perisyntiä eli tuijottaisi hallintoa. Jätetään hyvinvointialueiden määrät rauhaan. [Keskeltä: Sitoutuuko tähän myös kokoomus?] — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia, tack. — Edustaja Honkasalo, olkaa hyvä.

14.31 Veronika Honkasalo vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tosiaan useamman vuoden ajan olemme täällä vasemmistossa esittäneet, että antaisitte hyvinvointialueille lisää aikaa kattaa alijäämät, jotta tuhoiset leikkaukset palveluihin ja henkilökunnan irtisanomiset olisi vältetty. Olemme tosiaan saaneet vastaukseksi lähinnä ylimielisyyttä, ja nyt tämä esitys tulee saliin valitettavan myöhään.

Mutta ei tässä vielä kaikki. Nyt te olette laittaneet lausunnoille myös rahoituslain muutosesityksen, joka leikkaisi yksin Helsingin sotesta 100 miljoonaa. Helsinki on hoitanut omaa talouttaan juuri niin kuin on toivottu, ja nyt te rankaisette pääkaupunkia niin massiivisella leikkauksella, että se on yhtä kuin että irtisanoisi 1 000 lääkärinä tai vähentäisi 1 500 vanhusten hoivapaikkaa. Onko tämä teidän mielestänne oikeudenmukainen ratkaisu, ministeri Ikonen?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Laine-Nousimaa, olkaa hyvä.

14.32 Hanna Laine-Nousimaa sd (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Hallituksen esitys on hyvä ja tarpeellinen tässä tilanteessa. Olisi kyllä ollut äärettömän tärkeätä, että sitä jatkoaikaa olisivat saaneet kaikki ne alueet, joilla ongelmia on, ei vain osa. Ongelmaa tähän tilanteeseen tuo myös se, kuten tässä edellä kuultiin, että lausunnolla on rahoituslakiin liittyvä muutos, joka on heikentämässä alueista osan tilanteita, leikataan rahaa. Nyt me tarvittaisiin tällainen kokonaisratkaisu, josta nyt sitten puhuttiin, että parlamentaarinen työryhmä kokoontuu ja lähtee pohtimaan tätä hyvinvointialueiden rahoitusta, mikä on ihan äärettömän tärkeätä, mutta jos jo ennen sitä, ennen kuin parlamentaarinen ryhmä lähtee toimimaan ja neuvottelemaan, tehdään isoja leikkauksia alueiden rahoitukseen ja aiheutetaan lisää tilanteita, jotka eivät ole oikeudenmukaisia alueiden kesken, niin ollaan vielä isommissa ongelmissa. Elikkä nyt tehtävillä muutoksilla pitäisi saada tilannetta paremmaksi, ei aiheuttaa ristiriitaa ja epäoikeudenmukaisuuden kokemusta niillekin alueille, jotka ovat jo asiansa aika lailla kuntoon laittaneet. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Zyskiewicz, olkaa hyvä.

Punkt i protokollet PR 5/2026 rd

14.33 **Ben Zyskowicz kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustajat Lindén ja Andersson toivoivat täysin ymmärrettävästi, että keskustelu ei menisi syyttelyksi. En valitettavasti voi noudattaa tätä sinänsä järkevää toivomusta, koska kolme vuotta tässä salissa, kolme vuotta, te olette syyttäneet nykyhallitusta tämän sotien ongelmista, mutta vaikkapa edustajat Honkonen, Krista Kiuru ja Holopainen, ketkä loivat tämän kelvottoman rahoitusjärjestelmän, jota te täällä nyt arvostelette? Ketkä sen loivat? [Välihuuto] Te sen loitte viime vaalikaudella. Tämä on fakta. Te loitte tämän kelvottoman rahoitusjärjestelmän. Koko soteuudistus teidän tekemänänne on Euroopan huonoin sotejärjestelmä. Amerikassa se on toki vieläkin huonompi.

Hyvä, että parlamentaarinen ryhmä kokoontuu. Katsotaan tämä rahoitus uusiksi, katsotaan alueiden määrä uusiksi, katsotaan hallinto uusiksi. Tarvitaanko me todellakin tässä maassa lisää hallintoa, [Puhemies koputtaa] uutta porrasta kuntien ja valtion välillä? Ei todellakaan tarvittu.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Siponen, olkaa hyvä.

14.35 **Markku Siponen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Aika monessa kohtaa hallituksen sopeutustoimet ovat epäonnistuneet, mutta näitten sosiaali- ja terveyspalveluiden leikkausten osalta kyllä pidetään niistä tavoitteista kiinni, niistä noin kahdesta miljardista eurosta. Miten näitä säästöjä on nyt toteutettu? Siellä on asiakasmaksujen pakkokorotukset, yöpäivystysten lakkautukset, kevennetty hoitajamitoitusta ja pidennetty hoitoon pääsyä. Nyt ilmeisesti myöskin sosiaalipalveluihin suunnitellaan noin 100 miljoonan lisäsäästöjä. Eilen täällä eduskunnassa kävivät mielenilmausta pitämässä itäsuomalaiset hyvinvointialueet, ja kyllä siellä selkeä viesti oli se, että toivottiin tämän rahoitusmallin uudistamista ja myöskin sitä lisääikaa näille alueille, jotka sitä tarvitsevat. Nyt on hyvä, että muutamat alueet ovat saamassa lisääikaa, mutta monet jäävät edelleen sitä odottamaan.

Arvoisa puhemies! Siitä kiitän itsekin, että pääministeri Orpo ja hallitus ovat tarttuneet tähän keskustan ajatukseen rahoitusmallin uudistamisesta parlamentaarisesti. Tämä on erittäin hyvä asia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Strandman, olkaa hyvä.

14.36 **Jaana Strandman ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esityksessä hyvinvointialueille annetaan mahdollisuus hakea lisääikaa alijäämien kattamiseen vuoteen 2029 saakka. Noin puolet alueista ei nykyisillä määrärajoilla kykene kattamaan alijäämiään, mutta rajattu lisääika voi mahdollistaa talouden tasapainottamisen ilman arviointimenettelyä, ja nyt on jo nähtävissä ylijäämäisiä alueita. Lisääikaa ei myönnetä automaattisesti, vaan edellytyksenä on aluevaltuuston hyväksymä suunnitelma ja realistinen arvio kattamisesta. Samalla investointisuunnitelmien aikatauluja selkeytetään ja lainanottovaltuudet perustuvat ajantasaisiin talousarviotietoihin. Mitä rahoitusmallin uudistamiseen tulee, niin esimerkiksi Etelä-Savossa ikääntyvä väestö, korkea sairastavuus, merkittävä vapaa-ajanasutus ja saaristaisuus nostavat kustannuksia. Siksi alueiden erityispiirteet on jatkossa huomioitava selkeästi.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kvarnström, olkaa hyvä.

Punkt i protokollet PR 5/2026 rd

14.37 **Johan Kvarnström sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! On tietenkin erittäin tärkeää ja tarpeellista, että osa hyvinvointialueista tällä tavalla saa lisäaikaa alijäämiensä kattamiseen, mutta tästä huolimatta tämä hallituksen esitys kiteytyy sanoihin liian vähän ja turhan myöhään. Jos hallitus olisi ryhtynyt ajoissa koko sotesektoria koskeviin toimiin, kaikki alueet olisivat saaneet työrauhaa ja mahdollisuuden kehittää toimintaansa pitkäjänteisemmin ja kestävämmällä tavalla.

Ministeriäitiöstä on toistuvasti todettu, ettei olisi ollut tarkoituksenmukaista myöntää lisäaikaa kaikille alueille alijäämien kattamiseen, mutta ovatko mittavat irtisanomiset ja palveluverkon heikentäminen todella tarkoituksenmukaisempi ratkaisu? Viime vuonna hyvinvointialueet irtisanoivat yli tuhat työntekijää, ja ennusteiden mukaan irtisanomisten määrä kasvaa entisestään tänä vuonna. Tämä tapahtuu tilanteessa, jossa väestö ikääntyy ja hoidon tarve kasvaa, eli juuri nyt meidän pitäisi vahvistaa alan vetovoimaa eikä heikentää sitä. Siksi viimeinen asia, jota nyt tarvitaan, ovat uudet leikkaukset. Hallituksen suunnitelma muuttaa rahoitusta tavalla, joka iskisi [Puhemies koputtaa] kovaa muun muassa Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueeseen, on kohtuuton, ja se on pysäytettävä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Sarkomaa, olkaa hyvä.

14.38 **Sari Sarkomaa kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hallituksen ja eduskunnan tärkeimpiä tehtäviä on tehdä toimia, jotka mahdollistavat sen, että hyvinvointialueet onnistuvat tärkeässä tehtävässään. On erittäin hyvä, että hallitus on toimiin tarttunut. Rahoituslakia on uudistettu. Hyvinvointialueiden rahoitus on kasvanut lähes viidellä miljardilla eurolla, 4,6 miljardilla eurolla kuluvalla eduskuntakaudella. Arviointimenetelyitä on käynnistetty, ja tämä määräaikalakiesitys on nyt tuotu eduskuntaan. Kannatan sitä.

VM:kin on yllättynyt siinä, miten alueilla on saatu taloutta kuntoon nopeammin kuin on ajateltu. Tiukkaa siellä on, ja paljon on työtä tehty, mutta kannusteita tarvitaan jatkossakin, jotta soteuudistuksen tavoitteet toteutuvat. Siksi haluan nostaa esille sen rahoituslain, joka on lähtenyt lausunnolle. Se kohtelee aika lailla kaltoin Helsinkiä ja Uudenmaan niitä alueita, joissa on onnistuttu saavuttamaan nopeammin kuin ehkä toisaalla soteuudistuksen tavoitteita. Vetoan siihen, että uudelleen arvioidaan vielä tuota uudistusta, koska pahoin pelkään, että jos me vähennämme tällä tavalla kannusteita, niin me jarrutamme samalla soteuudistuksen tavoitteiden saavuttamista. [Puhemies koputtaa] Tämän viestin tässä haluan nostaa esille.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lohi, olkaa hyvä.

14.40 **Markus Lohi kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitushan teetti hyvinvointialueuudistuksen väliarvioinnin asiantuntijoilla, ja se arviointi oli minusta erittäin hyvää. Siinä todettiin, että pääpiirteittäin ja monessa asiassa uudistus on onnistunut. Se ei siis tukenut sitä ajatusta, jonka kuulumme edustaja Zyskowieciltä. Mutta sitten siellä tuotiin avoimesti esille näitä ongelmia. Yksi iso ongelma on se, että hyvinvointialueet talouden suhteen eriytyvät erittäin voimakkaasti toisistaan. Tämä hallituksen esitys on sinänsä hyvä, mutta se ei ratkaise sitä ongelmaa.

Kiitän myös pääministeriä, että hän lupasi, että parlamentaarinen työryhmä perustetaan tätä rahoitusta miettimään. Edustaja Andersson käytti erittäin viisaan puheenvuoron siinä, että eivät suomalaiset kaipaa nyt mitään hallintohumppaa. Nyt tarvitaan reilu rahoitus, ja

Punkt i protokollet PR 5/2026 rd

kyllä nyt tarvitaan myös päättäjiltä viisautta, niin että kun tätä aletaan katsomaan — ja tämä on tämmöistä nollasummapeliä — niin ei voi olla niin, että jokainen alkaa puolustamaan omaa aluettaan, vaikka tehtäisiinkin isoa plussaa, että nyt meille lisää rahaa, vaan pitää katsoa, että rahoitus on oikeudenmukainen ja että nämä palvelut eivät lähde eriytymään tässä maassa. Eli tämä parlamentaarinen työryhmä on hyvä, mutta se vaikuttaa vasta tulevalla vaalikaudella. Tähän hätään siitä ei ole valitettavasti vielä [Puhemies koputtaa] apua.

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Hopsu, olkaa hyvä.

14.41 **Inka Hopsu vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On tosiaan hyvä, että viimein on tullut tätä lisääaikaa alijäämien kattamiseen, ja on hyvä, että viimein kelpaa hallitukselle myös tämä parlamentaarinen yhteistyö, jota useamman vuoden ajan on ehdoteltu.

Mutta haluaisin kysyä ministeriltä näistä uudemmissa ehdotuksista. Kun tätä valmiiksi ongelmallista diagnoosipohjaista rahoitusta nyt tässä hallituksen uudessa esityksessä entisestään lisätään, sitä diagnoosipainotteisuutta, niin jostain syystä hallitus näkee myös näin, että kun menet yksityiselle, niin ne jatkokustannukset, mitkä siitä diagnoosista syntyvät, eivät päätyisi sinne hyvinvointialueelle, vaan se rahoitus poistetaan hyvinvointialueilta. Edustaja Zyskowicz, eivät nämä hallituksen uudet esitykset rahoitusmallin korjaamiseksi kauhean järkeviltä ja järkeenkäyviltä vaikuta. Tässä leikkaus kohdistuu niihin, jotka ovat onnistuneet säästöä tekemään.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lohikoski, olkaa hyvä.

14.42 **Pia Lohikoski vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä esitys on oikeansuuntainen, mutta se on kaksi vuotta liian myöhässä. Monet sotealueet jäävät yhä talouden suunnittelussa tyhjän päälle, kun ne eivät tiedä, saavatko ne lisääaikaa vai eivät.

Hallitus on halunnut ajaa alueet holtittomaan leikkauskierteeseen ja irtisanomisiin. Oikeistohallituksen tilannekuva sosiaali- ja terveydenhuollon tilanteesta on ollut täysin pielessä, ja tämän seurauksena hoitohenkilökuntaa on irtisanottu ympäri Suomea. Useat y:t on käyty myös meillä Uudenmaan sote-alueilla, ja HUSista on saanut lähteä monia satoja hoitajia. Kaiken lisäksi hallitus valmistelee nyt samaan aikaan jälleen uusia leikkauksia hyvinvointialueiden rahoitukseen, kuten tässä on todettu. Se on lausuntokierroksella, ja siellä vuoden 2029 tasossa leikkaukset nousisivat jo 390 miljoonaan. Miten tämä on mahdollista? Te kaadatte holtittomasti verorahoja terveysjättien voittoihin, mutta miksi julkisista sosiaali- ja terveyspalveluista ette halua pitää huolta?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Berg, olkaa hyvä.

14.43 **Kim Berg sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys alijäämien kattamisajan pidentämisestä on tosiaan tervetullut, mutta tosiaan valitettavan myöhässä se tulee ja koskee vain pientä joukkoa hyvinvointialueita jättäen tosiaan ulkopuolelle alueita, jotka lisääaikaa ehkä kipeimmin tarvitsisivat tässä vaiheessa. Täällä on tullut esille, että oppositio on vaatinut alijäämien kattamisvelvollisuusajan pidentämistä jo usean vuoden ajan, ja sen takia on valitettavaa, että hallitus on reagoinut tähän asiaan vasta nyt, kun hyvinvointialueet ovat joutuneet vetämään vyötään todella kireälle, jotta ne pys-

Punkt i protokollet PR 5/2026 rd

tyvät sopeutumaan lain vaatimuksiin. Jos tämä lakiesitys olisi annettu hieman aikaisemmin, niin kaikkia leikkauksia ei olisi välttämättä tarvinnut tehdä ja hyvinvointialueet olisivat pystyneet kehittämään toimintaansa pitkäjänteisemmin pidemmällä aikajanelalla. Myös ihmisten terveyshuoliin ja tarpeisiin olisi tällöin pystytty paremmin vastaamaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Zyskiewicz, olkaa hyvä.

14.44 Ben Zyskiewicz kok (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Vastaan edustaja Lohelle. On totta, mielestäni, että hyvinvointialueet tekevät hyvää työtä. Siellä kaikki ihmiset tekevät hyvää työtä ja on päästy eteenpäin. Mutta jotenkin tuntuu, että tämän hallituksen, siis Orpon hallituksen, suurin synti, mitä te olette nyt kolme vuotta täällä julistaneet, on se, että me emme ole riittävän nopeasti ja riittävän paljon korjanneet sitä sote-uudistusta ja myös sen rahoitusjärjestelmää, jonka te itse olette luoneet. Sanokaa nyt rehellisesti tämäkin: te loitte tämän rahoitusjärjestelmän, jota arvosteleo talouspolitiikan arviointineuvoston Erholan raportti ja monet muut.

Edustaja Lohi sanoi, että ei pidä lähteä mihinkään hallintojuttuihin. No, ei ollut ongelma edustaja Lohelle luoda tarpeetonta uutta hallintoa eli nämä hyvinvointialueet ja niiden valtuustot ja vaalit ja valtuustoryhmät ja ryhmärahat ja kaikki tämä turha [Puhemies koputtaa] mutta se on ongelma, että lähdetäisiin purkamaan tätä turhaa hallintoa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Ovaska, olkaa hyvä.

14.46 Jouni Ovaska kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Vaikuttaa siltä, että hallituksella ja oppositiolla, erityisesti keskustaoppositiolla, on eri näkemys siitä, mikä on hyvinvointialueiden tärkein tehtävä, mitä edustaja Sarkomaa kysyi. Hallituksen mielestä vaikuttaa, että tärkein tehtävä on tehdä plussaa hyvinvointialueilla mahdollisimman nopeasti, kun taas meidän mielestämme on ennen kaikkea huolehdittava ihmisten lakisääteisistä palveluista. Sen takia keskusta on esittänyt, että alijäämien kattamisaikaa pidennettäisiin kahdella vuodella vuoden 28 loppuun kaikilla.

Ministeri Ikonen sanoi, että mahdollisesti tämä yleinen lisäämäsitten nostaisi kustannuksia. Muuta argumenttia en ole teiltä kuullut, miksi te vastustatte tätä keskustan esitystä. Me olisimme halunneet yhdistää tähän myös vaatimuksen kustannustason hillinnästä ja antaa aikaa alueille toteuttaa uudistusta. Niin kuin tiedätte, Pirkanmaallakin on lukuisia yt-neuvotteluita, sulkuja, terveyspalvelut karkaavat kaukaa kotoa. Sen takia tätä alijäämän kattamisvelvoitetta olisi jatkettu, koska nyt hyvinvointialueet eriytyvät hyvin voimakkaasti.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Heinäluoma, olkaa hyvä.

14.47 Eveliina Heinäluoma sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Onhan tässä soteuudistuksessa nyt kuitenkin näitä alueita saatu reippaasti leveämmille hartioille, joten kyllä näen, että se 15 vuoden urakka kannatti lopulta. Mutta nyt täytyy kyllä sanoa, että hallitus on lopulta tässä vaiheessa herännyt tästä ruusunenunestaan. Kun hyvinvointialueet ovat jo kaksi vuotta sitten sanoneet, että näiden alijäämien kattamisessa tietyillä alueilla tulee haasteita, niin en ymmärrä, miksi kesti näin kauan, että tämä laki saatiin lopulta tänne

Punkt i protokollet PR 5/2026 rd

istuntosaliin. Myöhäänhän tämä tulee valitettavasti monien alueiden kohdalla, jotka ovat nämä yt-neuvottelut jo joutuneet käymään.

Mutta ei tässä hallituksen sotepolitiikassa kyllä ole muutoinkaan kovin suurta johdonmukaisuutta. Siis ne alueet, jotka tätä apua tarvitsevat, saavat apua liian myöhään, ja nyt te olette tuoneet lausunnolle lakiesityksen, jossa näitä alueita, niin kuin Helsinkiä, jotka ovat noudattaneet näitä ohjeita ja tasapainottaneet talouttaan, rangaistaan. Helsinki on menettämässä yli 100 miljoonaa euroa soterahoituksestaan. [Puhemies koputtaa] Minkälaista johdonmukaisuutta tässä on? Toivottavasti, niin kuin Sarkomaa vetosi, tätä esitystä vielä muokataan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

14.48 Juha Hänninen kok (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Kiitän myös ministeri Ikosen erinomaisesta valmistelusta ja esittelystä.

Hyvät kollegat! Tämä asia oli nähtävissä jo neljä vuotta sitten, että tällä rahoitus suunnitelmalla, järjestämissuunnitelmalla ja alueiden määrällä tämä ei tule onnistumaan. Nyt me emme ole vielä kerenneet kaikkia niitä nykyisen opposition virheitä korjaamaan, mitä tässä soteuudistuksessa on tehty, mutta kovasti tehdään töitä. [Vasemmistoliiton ryhmästä: Te leikkaatte!] — Se on meidän homma, eli me sopeutamme.

Tämä esitys tukee myös taloudellista realismia antamalla alueille lisäaikaa alijäämiensä kattamiseen. Haluamme antaa niille työrauhan toteuttaa oma sopeutussuunnitelmansa ennen mahdollisia raskaimpia valtion ohjaustoimia. Samalla esitys kannustaa edelleen vahvasti terveyspalvelujen uudistamiseen. Ne alueet, jotka ovat jo tehneet rakenneuudistuksia, omalääkärimallia vahvistaneet ja hillinneet kustannusten kasvua, hyötyvät siitä, että järjestelmä ei rankaise varhaisia uudistajia. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kallio, olkaa hyvä.

14.50 Vesa Kallio kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tosiaan lakiesityksen mukaan alijäämät tulee kattaa vuoden 2028 loppuun mennessä, ja täällä on tuotu hyvin esille, että se on liian tiukka monille alueille — käytännössä mahdoton. Mikäli ne pakotetaan kattamaan alijäämänsä kahdessa vuodessa, niin se tarkoittaa sitä, että niiden palvelut murenevät. Seurauksena on hoitajien ja lääkäreiden irtisanomisista jo aiempien irtisanomisten jatkoksi. Tosin on hyvä myös ymmärtää se, että hallitus asettaa tiukkoja ehtoja näiden alijäämien kattamisajan pidennykselle. Sitä pitää ensin hakea, ja hakemuksessa on pystyttävä todistamaan, että kaikki alijäämät olisi katettu viimeistään 2028, mieluummin jo 2027. Sen jälkeen valtiovarainministeriö näyttää peukkuja joko sitten ylöspäin tai alaspäin. Mikäli se peukku on alas, niin seurauksena on arviointimenettely. Eli peruslähtökoh- ta alijäämien kattamisesta tämän vuoden lopussa ei ole käytännössä muuttunut.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Diarra, olkaa hyvä.

14.51 Fatim Diarra vihr: Kiitos, arvoisa herra puhemies! On sinänsä hyvä, että alueille annetaan nyt lisäaikaa, mutta samaan aikaan tämä hallituksen tuleva esitys uusista leikkauksista hyvinvointialueille on täysin epäoikeudenmukainen ja vastuuton. Se syventää

Punkt i protokollet PR 5/2026 rd

alueellista eriarvoisuutta tavalla, jota ei voida yksinkertaisesti hyväksyä, ja sen hinnan maksaa sitten Helsinki.

Yhdyn Helsingin pormestari Daniel Sazonovin näkemykseen siitä, että hallituksen malli näyttää perustuvan virheelliseen arvioon alueiden todellisesta tilanteesta. Kun lähtökoh- ta on väärä, myös lopputulos on väärä. Se siis rankaisee alueita, jotka ovat hoitaneet talo- uttaan vastuullisesti ja kehittäneet palveluitaan pitkäjänteisesti. Hyvästä taloudenpidosta tehdään siis rangaistavaa. Se on täysin väärä viesti koko Suomelle ja kaikille alueille. Mei- dän pitäisi palkita vastuullisuudesta, ei sakottaa siitä. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Ikonen, viisi minuuttia, olkaa hyvä.

14.52 Kunta- ja alueministeri Anna-Kaisa Ikonen: Arvoisa puhemies! Tämän hallituk- sen esityksen tavoitteena on se, että yhä useampi alue pystyisi kattamaan alijäämänsä lain- mukaisessa aikataulussa. Meillä näyttää siltä, että osa alueista on pääsemässä siihen jo tä- män nykyisen lain mukaisessa aikataulussa. Tämä lakiesitys toisi ison joukon alueita vielä lisää oikeusvarmuuden piiriin tässä mielessä, että se olisi mahdollista vuoden 27 tai 28 lop- puun mennessä. Sitten on hyvä nähdä se, että myöskin vaikeimmassa asemassa olevat huo- mioidaan tässä näin ja sitten tätä ratkaisua heidän tilanteeseensa voitaisiin hakea tällaisten erillismenettelyjen kautta. Käytännössä näissä voitaisiin käynnistää arviointimenettely. Ja kun me katsomme esimerkiksi nyt tällä hetkellä arviointimenettelyyn päätyneitä alueita, niin heillä alijäämän kattamiskautena ei puhuta yhdestä tai kahdesta vuodesta vaan sii- nä puhutaan karkeasti noin neljästä vuodesta, noin vuodesta 2030. Eli tätä kautta, kun me katsomme tätä hyvinvointialueitten kenttää, meillä on oikeastaan kaikille ratkaisu. Tämä alijäämien kattamiskauden pidentäminen kaikille yhdellä tai kahdella vuodella ei ole tar- koituksenmukaista. Meillä on ne alueet, jotka pääsevät siihen tavoitteeseen, ovat jo pääs- seet tai tulevat pääsemään siihen nykyisen lain puitteissa. Tällä annetaan osalle se, ja sitten meillä on vielä niitä alueita, joille tämä yksi tai kaksi vuotta ei riittäisi. Ei ole hyvää lain- säädäntöä tehdä lakia, jossa annettaisiin yksi tai kaksi vuotta lisäaikaa, kun nähdään, että se ei riitä. Eli on niitä, jotka pääsevät — ne, jotka saavat tätä kautta lisäaikaa — [Krista Kiur- ru: Kyllä on erikoinen perustelu!] ja ne, jotka saavat sitten erillismenettelyiden kautta pi- demmän aikavälin. Tätä kautta me saamme sitä oikeusvarmuutta paremmin eri alueille. [Krista Kiurun välihuuto] — Nimenomaan lisäaikaa tulee tätä kautta, eri menettelyjen kautta vaan. Eli pyydän teiltä huomiota siihen, että kun puhutaan näistä alueitten eriyty- neistä tilanteista, niin on tärkeää myöskin, että näissä ratkaisuissa tunnistamme sen, että alueitten tilanne on eriytynyt, ja haemme räätälöityjä ratkaisuja erityyppisiin tilanteisiin.

No sitten täällä esitettiin myöskin sitä, pitäisikö alijäämät antaa anteeksi. Tämä on oike- astaan sellainen kysymys, johon haluaisin kysyä vastakysymyksen, että kuka ne silloin kat- taisi. Kun puolueet ovat laajasti täällä sitoutuneet velkajarruun, niin silloin jos tällaista esi- tetään, toivoisin, että esitetään myöskin, mistä ne korvaavat säästöt sitten otettaisiin tähän julkiseen talouteen. Eli meillä ei ole jossain sitä seinää, josta nämä rahat alijäämien katta- miseen yhtäkkiä tulisivat muulla tavoin.

No sitten täällä on keskusteltu rahoituslaista. Nyt pyydän huomioimaan myöskin sen, että me puhumme tässä nyt tänään hyvinvointialuelaista ja tästä alijäämien kattamisen määräajasta. Se rahoituslaki, joka on nyt lausunnolla, on sitten kokonaan eri lakikokonai- suus, ja siitä on tilaisuus puhua toisessa yhteydessä, mutta todettakoon nyt, kun tässä on tullut muutamia huolia ja tässä nousi Helsinki huolena esiin, että Helsingin rahoitus tulee

Punkt i protokollet PR 5/2026 rd

kasvamaan 2026—2029-välillä yli kymmenen prosenttia, kolmanneksi eniten koko maassa. Eli kyllä edelleenkin tuo Helsingin rahoitus kasvaa, ja samaan aikaan kuitenkin siinä on koetettu hakea sellaista ratkaisua, jolla turvataan palvelut eri puolilla Suomea ottaen huomioon tämä eriytynyt tilanne.

Täällä esitettiin tähän lakikokonaisuuteen liittyen myöskin huolia yksityisistä diagnooseista. Kyllä ne huomioidaan niiltä osin kuin ne aiheuttavat kustannuksia hyvinvointialueille.

Sitten vielä rahoituslakiin liittyen: Paitsi että tehdään sitä rahoituslain muutosta, niin meillä on tosiaan tämä diagnoosikirjausten prosessien arviointi käynnissä. Siitä tuodaan suoria ratkaisuja. Ja sitten olen käynnistämässä tällaista kokonaisarvioinnin tietopohjan laadintaa tähän parlamentaariseen työhön, eli päästään katsomaan myöskin sitä rahoitusmallin pitkän aikavälin kokonaisuudistusta. Se on iso ja vuosien työ, mutta sillekin on tilansa tässä hetkessä.

Vielä palaan tähän kokonaisuuteen. Tässä on puhuttu paljon siitä, mikä on alueitten tilanne. Haluan sanoa, että näemme valtioneuvostossa sen, että alueilla on tehty todella paljon töitä palveluitten uudistamiseksi. On ollut olennaista, että sitä uudistamistyötä on tehty heti alusta alkaen eli että annettiin myöskin rahoituselementtien osalta heille työrauha, ennakoitavuus niihin alkuvuosiin, jolloin he pääsivät tekemään töitä. Alueet ovat tässä edenneet eritahtisesti, ja se on osittain myöskin tässä tilanteessa näkyvissä. Mutta he ovat tehneet kovasti töitä, ja se näkyy myöskin siinä, että kustannusten hillintää on todella saatu tehtyä aika ennennäkemättömästi. Vuonna 23 tosiaan nämä kustannukset kasvoivat 12 prosenttia, ja nyt ollaan jo alle kahdessa prosentissa. Tämä on ollut merkittävä jarrutusliike. Samaan aikaan ne arvioinnit kertovat, että palveluitten yhdenvertaisuus on parantunut ja liikkunut parempaan suuntaan. Eli meidän on hyvä nähdä tämä iso kuva. Siellä on edelleen ongelmakohtia, ja niihin me puutumme. Kun katsomme tätä palveluitten kehittämistä — se on enemmän tuolla STM:n ministereitten vastuualueella — niin jos siitä mainitsee ihan sen, että esimerkiksi nuorten mielenterveyteen on haettu ratkaisuja terapiatakuun kautta, hoitoonpääsyä on helpotettu Kela-korvauspiloteilla, tähän hoidon jatkuvuuteen ollaan tuomassa ratkaisuja omalääkärimallin kautta. Eli meillä on tällaisia täsmäratkaisuja palvelujen niihin kohtiin, joissa me näemme näitä haasteita.

Ja kun täällä vielä kysyttiin tätä viestiä ikäihmisille, niin kyllä koko tämän meidän uudistamistyön tavoite on se, että me turvataan ihmisille perustuslain mukaiset riittävät palvelut tänä päivänä ja myöskin tulevaisuudessa. Sen tähden tätä uudistamistyötä tällä hetkellä tehdään. — Kiitoksia.

Talman Jussi Halla-aho: Tack. — Debatten och behandlingen av ärendet avbryts och fortsätter i detta plenum efter de övriga ärendena på dagordningen.

Riksdagen avbröt behandlingen av ärendet klockan 14.57.

Riksdagen fortsatte behandlingen av ärendet klockan 16.40.

Förste vice talman Paula Risikko: Nu fortsätter behandlingen av ärende 4 på dagordningen som avbröts tidigare under detta plenum.

Punkt i protokollet PR 5/2026 rd

Från talarlistan: Ledamot Honkonen frånvarande, ledamot Kallio frånvarande, ledamot Hänninen... — Ursäkta, där är ledamot Kallio. Jag märkte er inte, ni var undanskymd. Varsågod, ni får ordet i det här skedet.

16.41 Vesa Kallio kesk: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Päivällä alkanutta keskustelua jatketaan. — Tosiaan voi laittaa tyytyväisyydellä merkille, että hallitus on tarttunut opposition ja hyvinvointialueiden vaatimukseen hyvinvointialueiden alijäämien kattamisajan pidentämisestä. Toimena tämä on oikeansuuntainen, mistä on syytä kiittää. Tässä yhteydessä on kuitenkin syytä muistuttaa, että alijäämien kertyminen hyvinvointialueille johtui useista eri syistä. Tämä on tunnustettu muun muassa valtiovarainministeriön alivaltiosihteeri Marina Erholan työryhmän raportissa, joka toteaa seuraavasti: ”Rahoituksen tason määräytymisperusteet eivät ole alkuvaiheessa vastanneet toteutunutta palvelutarpeen ja kustannusten kehitystä. Rahoituksen jälkikäteistarkistukseen ei nosta rahoituksen tasoa pysyvästi yllättävän kustannussokin jälkeen, eikä täytä alkuvaiheen rahoituspohjan vajetta.” Suomeksi tämä tarkoittaa, että alijäämät eivät ole hyvinvointialueiden syytä. Niitä ei ole myöskään syytä syyllistää, vaan niitä on tarve ja velvollisuus auttaa.

Arvoisa puhemies! Tämän perusteella on tarve myös evästä mietintöä tekevää valiokuntaa. Lakiesityksen mukaan alijäämät tulee kattaa vuoden 2028 loppuun mennessä. Tämä aikataulu on aivan liian tiukka, useille alueille käytännössä mahdoton. Mikäli hyvinvointialueet pakotetaan kattamaan alijäämänsä kahdessa vuodessa, on seurauksena niiden tarjoamien palvelujen mureneminen. Seurauksena on hoitajien ja lääkäreiden irtisanomisia jo aiemmin tehtyjen jatkoksi, ja muutaman vuoden päästä heitä pitäisi palkata taas uudelleen. Tosin meidän kaikkien on hyvä myös ymmärtää, että hallitus asettaa tiukkoja ehtoja alijäämien kattamisajan pidennykselle. Sitä pitää ensin hakea, ja hakemuksessa on pystyttävä todistamaan, että kaikki alijäämät olisi katettu viimeistään vuonna 2028, mieluummin jo vuonna 2027. Sen jälkeen valtiovarainministeriön laskukone — vai liekö tekoäly — näyttää peukaloa joko ylöspäin tai alaspäin. Mikäli peukalo on alas, seurauksena on arviointimenettely. Eli peruslähtökohta alijäämien kattamisesta tämän vuoden lopussa ei ole muuttunut.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esitykseen tarvitaan vielä ainakin kaksi vuotta lisääaikaa. Tämä on täysin tekninen toimenpide, joka vähentää byrokratiaa ja lisää hyvinvointialueiden itsenäisyyttä — itsenäisyyttä, mikä niille lain mukaan kuuluisikin mutta mitä hallitus on halunnut niiltä jatkuvasti kaventaa. Nyt arviointimenettelyn piiriin on menossa lähes puolet hyvinvointialueista. Valtiovarainministeriö voi toki palkata lisää väkeä arviointimenettelyjä varten sekä palkata eläkeläisiä kertomaan alueille samat asiat, mitkä ne itsekin tietävät, että pitää tehdä. Miksi hallitukselle ei riitä se, että hyvinvointialueet pystyvät sitoutumaan sopeutuksiin, kääntämään taloutensa ylijäämäiseksi ja jossain vaiheessa kattamaan alijäämänsä? On aivan yhdentekevää, pystyvätkö ne kattamaan alijäämänsä yhdessä, kahdessa, kolmessa vai neljässä vuodessa. Eduskunta on luonut itsehallinnon hyvinvointialueille. Meidän tulee luottaa siihen, eikä ministeriöiden byrokratiaan.

Arvoisa puhemies! Tähän samaan asiaan liittyy myös hallituksen lausunnoille laittama esitys rahoituslain uudistamiseksi. Myöskään tämä esitys ei korjaa rahoituslain ominaisuuksia, jotka eriyttävät alueita. Hallituksen esitykseen sisältyvät jälleen valtavat leikkaukset hyvinvointialueiden rahoitukseen, eivätkä eriytymistä kaventavat asiat juurikaan etene — voi sanoa päinvastoin. Kun hallituksella ei näytä olevan sen enempää kykyä kuin halujakaan puuttua rahoitusmallin kansalaisten eriarvoisuutta lisääviin tekijöihin, niin käsil-

Punkt i protokollet PR 5/2026 rd

lä olevan lain yhteydessä on kuitenkin erinomainen tilaisuus estää hyvinvointialueiden talouden äkkijarrutukset eli palvelujen pilaaminen. Pari vuotta lisääikaa alijäämien kattamiseen antaisi edes mahdollisuuden tehdä muutoksia järkevässä tahdissa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen.

16.45 Juha Hänninen kok: Arvoisa puhemies! Hyvät kollegat! Haluan tähän aluksi todeta asian, että neljä vuotta sitten oli selkeästi nähtävissä, että tällä rahoitussuunnitelmalla, tällä järjestämissuunnitelmalla ja alueiden määrällä ollaan suurissa ongelmissa tällä hetkellä. Valitettavasti nykyinen hallitus ei ole vielä ehtinyt korjaamaan kaikkia virheitä ja vikoja, mitä tässä meidän soteuudistuksessa oli ja tuli, mutta kaikkemme teemme ja vastuuta kannamme.

Arvoisa puhemies! Tämän hallituksen esityksen ydin on yksinkertainen: turvallinen arki kuuluu jokaiselle suomalaiselle. Se tarkoittaa, että sairaalaan pääsee, hoito toimii ja järjestelmä kestää. Hyvinvointialueiden tämänhetkinen tilanne osoittaa, että ilman korjausliikettä näin ei tapahdu. Vuoden 2024 jälkeen hyvinvointialueille on kertynyt 2,4 miljardin alijäämä ja alueiden erot ovat kasvaneet voimakkaasti. Myös THL:n arviossa nähdään, että hoitoonpääsy, hoidon jatkuvuus ja potilasturvallisuus vaihtelevat alueittain merkittävästi. Näin ei voi jatkua. Meidän tehtävämme on tehdä kaikkemme, jotta jokaisella alueella erikoissairaanhoidon ja ikääntyneiden palvelujen jonot sekä mielenterveyspalveluiden pulonkaulat saadaan hoitotakuun mukaisiksi.

Arvoisa puhemies! Tässä tilanteessa edessämme on välttämätön ja vastuullinen korjausliike. Käsiteltävänä oleva esitys ei muuta periaatetta, että hyvinvointialueen on katettava alijäämänsä, mutta se antaa niille alueille, jotka muuten eivät pystyisi noudattamaan lakia vaarantamatta palveluja, mahdollisuuden 1—2 vuoden lisääikaan alijäämän kattamisessa. Tiedämme hyvin, kuinka ratkaisevaa tämä on potilasturvallisuudelle. Vaihtoehto ei voi olla se, että lain vuoksi ihmisiä jäisi hoitamatta niillä alueilla, joilla hyvinvointialueuudistus vielä hakee uutta järjestystä, eikä se, että kaikille, jopa niille hyvin pärjääville, annetaan vapauksia. Tämä säädösmuutos mahdollistaa hallitun hyvinvointialueiden kustannusten kasvun taittumisen eikä aja hallitsemattomiin leikkauksiin.

Arvoisa puhemies! Tämä esitys tukee myös taloudellista realismia antamalla alueille lisääikaa alijäämiensä kattamiseen. Haluamme antaa niille työrauhan toteuttaa omaa sopeutussuunnitelmaansa ennen mahdollisia raskaampia valtion ohjaustoimenpiteitä. Samalla esitys kannustaa edelleen vahvasti terveyspalvelujen uudistamiseen. Ne alueet, jotka ovat jo tehneet rakenneuudistuksia, omalääkärimallia vahvistaneet ja hillinneet kustannusten kasvua, hyötyvät siitä, että järjestelmä ei rankaise varhaisia uudistajia vaan tukee realistista aikajännettä.

Arvoisa puhemies! Tämä on ennen kaikkea turvallisen arjen laki. Se varmistaa, että terveyspalvelujen jatkuvuus ei katkea, potilasturvallisuutta ei murenneta eikä taloutta korjata hätäjarrulla. Meillä ei ole varaa ajautua tilanteeseen, jossa laajat leikkaukset kohdistuisivat juuri niihin palveluihin, jotka ovat suomalaisille kaikkein tärkeimpiä.

Taloutta on korjattava kulujen kasvun hillitsemisen kautta maltillisesti ja vakaasti. Tämä esitys antaa hyvinvointialueille aikaa korjata taloutensa mutta ei vapauta niitä vastuusta. Tavoite on selvä: rakennamme nyt teidän siellä oppositiossa vallitsemaan järjestelmää sellaiseksi, joka kestää yhteiskuntamme muuttuvat rakenteet. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Punkt i protokollet PR 5/2026 rd

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lyly.

16.50 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Tämä lakiesitys 189 on hyvä lakiesitys. Tätä alijäämän kattamisajan pidentämistä täällä salissa on esitetty opposition toimesta monta, monta kertaa — sosiaalidemokraatitkin jo vuoden 23 syksystä lähtien, että alijäämän kattamisaikaa tarvittaisiin lisää vuoden 26 jälkeen. Silloin esitettiin, että kaikille alueille annettaisiin mahdollisuus pidempään kattamisaikaan. Mutta nyt tässä on esitys kahden vuoden lisäämisestä kattamisaikaan, eli nyt kun alijäämät 2023—2024 ovat syntyneet, niin nyt meillä on alueilla periaatteessa neljä vuotta aikaa kattaa tämä alijäämä, mikä on syntynyt silloin, kun on lähdetty liikkeelle. Siltikään tämä ei riitä kaikilla alueilla, koska tämä eriytymiskehitys on ollut aika iso.

Arvoisa rouva puhemies! Täytyy muistaa, että vaikka hyvinvointialueitten rahoitusta täällä aika paljon aina välillä kritisoidaan, niin täytyy katsoa, miten se todellisuudessa toimii. Tämä 27,2 miljardia euroa on tullut eri alueille sillä tavalla, että Helsinki saa noin 4 000 euroa per asukas, Pohjois-Karjala ja Kainuu saavat noin 6 000 euroa per asukas ja Lappi saa noin 6 000 euroa per asukas, ja keskimäärin se on 4 800 euroa. Kyllä tämä palvelujen tarveharkinnan kautta koottu iso rahoitus on aika lailla kohdallaan, mutta sitten siinä, kuinka tätä trimmataan eri vuosien välillä ja kuinka jälkikäteistarkastukset tehdään ja nämä muutokset tehdään, on kyllä tietenkin korjaamista. Silloin kun tämä on laitettu liikkeelle, niin ei kyllä kukaan voinut tietää korkeasta inflaatiosta 2022—2023, Venäjän hyökkäyksen inflaatiopiikistä energiassa ja kaikessa muussa, korkeammista palkkaratkaisuista. Näitä kysymyksiä ei ole voitu tietää silloin, kun tämä on laitettu liikkeelle. Täytyy tulla korjaavia toimenpiteitä. Sen lisäksi vielä hoitovelan osalta tilanne on ollut semmoinen, että kun senkin ennuste on muuttunut, noin prosentti on laskettu palvelutarvekasvua vuositasolla, niin tässä järjestelmässä on otettu myös se huomioon, että siitä 0,8 korvataan hyvinvointialueille. Nyt hallituksella on vielä tiukennus siihen: on tulossa uusi rahoituslakipaketti, jossa vedetään 0,6:een se asia. Kyllä tässä ympärillä paljon tapahtuu. Jos sitten arvioidaan tätä 27,2:ta miljardia euroa, niin sen osalta noin 600, melkein 700 miljoonaa on tehty leikkauksia siihen rahoitukseen pidentämällä hoitoonpääsyä, muuttamalla hoitajamitoituksia ja niin pois päin. Niitä säästötoimenpiteitä on siihen tehty, ja nyt tästä uudesta lakiesityksestä, joka on nyt lausunnoilla, tulee noin 400 miljoonaa vielä. Eli tätä rahoitusta on koko ajan kiristetty tässä ympärillä, ja se tässä jää huomiotta. Sen vuoksi tämä alijäämän kattamisaika on tässä erittäin hyvä asia, se, että siihen nyt tulee aikaa.

Sitten jos katsotaan tätä alijäämän kattamisaikaa, niin tosiasiaassa kolme neljä aluetta pääsee siihen alkuperäiseen alijäämän kattamisaikaan eli kattaa sen vuoden 2026 loppuun mennessä. Sitten tämä lakiesitys, joka tässä nyt on työn alla — tämän alijäämän kattamisen osalta nämä pari lisävuotta — tuo siihen tietyn määrän alueita. Olisin tänään ministeriltä kysynyt, mutta en saanut silloin puheenvuoroa, kuinka monta aluetta tämä lakiesitys nyt tuo sellaiseen tilanteeseen, että ne pystyvät kattamaan alijäämänsä vuoden 28 loppuun mennessä, ja kuinka paljon alueita näistä 22:sta jää sitten vielä sellaiseen arviointimenetelyyn, että ne ovat sitten VM:n ohjauksessa todella voimakkaasti. Meillä olisi ollut silloin kokonaiskuva siitä, miten paljon tässä tapahtuu tämän lakiesityksen myötä. Tämä antaa nytten alueille mahdollisuuden työskennellä, koska aika kivuliaita päätöksiä hyvinvointialueet tässä vuosien varrella ovat tehneet. Sen vuoksi on viisasta, että niille annetaan tässä nyt työskentelyaikaa. Sitten se sopeuttaminen siihen uuteen palvelurakenteeseen pysty-

Punkt i protokollet PR 5/2026 rd

tään tekemään fiksummin ja turvaamaan ne tärkeät palvelut, joiden takia nämä hyvinvointialueet on myöskin aikoinaan synnytetty.

Eli tämä lakiesitys on hyvä tämänhetkiseen tilanteeseen, mutta lisää säästötoimia on tulossa, ja ne vaikeuttavat varmasti tämänkin toteutumista sitten jatkossa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Berg poissa, edustaja Sarkomaa poissa. — Edustaja Sarkkinen paikalla, olkaa hyvä.

16.56 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! Orpon hallituksen sosiaali- ja terveyspolitiikka on alusta asti perustunut realiteettien kieltämiselle. Miljardisäästöjen piti onnistua palveluita heikentämättä, kuten pääministeri Orpo lupasi. Tämä realiteettien kieltäminen näkyy myös siinä, kuinka myöhään tämä esitys on eduskuntaan saatu ja kuinka puutteellinen se edelleen on. On tietenkin parempi saada esitys myöhään kuin ei milloinkaan, puutteellinenkin esitys on toki tyhjää parempi. On silti ilmeistä, että esitys on annettu liian myöhään ja se on puutteellinen. Esitys ei tuo kaikille alueille pitkään toivottua selkeyttä ja ennakoitavuutta rahankäytön suunnitteluun, ei varsinkaan, kun samalla hallitus valmistelee jo jälleen uusia soteleikkauksia.

Arvoisa puhemies! Sotepalveluissa kaikki ei toki ole mennyt huonompaan suuntaan, ja hallituskin täällä säännöllisesti nostaa esiin soteuudistuksen myötä tapahtunutta toiminnan kehittämistä. Liian moni asia on kuitenkin menossa huonoon suuntaan kovien talouspaineiden takia. Lääkärille ei pääse riittävän ajoissa, kun hoitotakuuta on heikennetty. Vanhuspalveluista on leikattu toistuvasti, ja se näkyy niin hoidon laadussa kuin hoitoonpääsyn vaikeudessa. Liian monet sotetyöntekijät ovat jaksamisensa äärirajoilla, ja samalla hallitus tuo saliin liukuhihnalta esityksiä, joiden säästötavoitteet perustuvat hoitohenkilöstön vähentämiseen. Rahoitusmallissa on korjaustarpeita, mutta rahoituksen yksisilmäinen leikkaus ei ole rahoituksen korjaamista.

Arvoisa puhemies! Vaikka osa alueista saa nyt vihdoin lisää aikaa alijäämien kattamiseen, niin hallitus valmistelee yhä uusia leikkauksia soterahoitukseen. Hallituksen suunnittelemissa 390 miljoonan euron säästöistä omalle alueelleni Pohjois-Pohjanmaalle kohdistuisi noin 34 miljoonan euron leikkaus, mikä on 80 euroa per asukas, yksi maan korkeimmista summista valmistelussa olevassa leikkauslaissa. Kysymys kuuluu, miten me tämän leikkauksen toteutamme, kun kaikesta on jo höylätty ja hoitotakuuajat paukkuvat. Tämäkö on se hallituksen kiitos todella vaikeista säästötoimista, jotka alueet on pakotettu tekemään? Tuntuu, että juuri kun alueet ovat saamassa nenää pinnalle, hallitus polkaisee pään takaisin veden alle. Nyt kun valmisteltava soteleikkausesitys jossain vaiheessa tänne saliin tuodaan, niin toivon, että hallitus kertoo rehellisesti, mistä on kyse. Kyse ei ole mistään paremmin tekemisestä tai tehostamisesta, vaan siitä, että hallitus ajaa hyvinvointialueet jatkamaan yt-kierteitä ja hoitohenkilöstön irtisanomisia ympäri Suomea. Sen seuraukset tulevat konkreettisesti näkymään sairastuneiden ihmisten, ikäihmisten ja tukea tarvitsevien lasten ja perheiden arjessa ja palveluissa.

Arvoisa puhemies! Samaan aikaan, kun saamme eduskuntaan kerta toisensa jälkeen esityksiä, joissa hyvinvointialueiden rahoitusta leikataan ja palveluista säästetään, suuryritysten tarpeet huomioidaan kyllä avokätisesti, kun yhteisöveroa ollaan ensi vuonna alentamassa yli 800 miljoonalla eurolla. Rahaa siis on toisille, toisille ei. Tätä arvovalintaa minun on hyvin vaikea ymmärtää, sillä sotepalvelut ovat hyvinvointivaltion ytimessä. — Kiitos.

Punkt i protokollet PR 5/2026 rd

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lohi, poissa. — Edustaja Kallio, olkaapa hyvä.

17.00 Vesa Kallio kesk: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Täällä erityisesti päivällä keskustelussa joutui jälleen kerran, ties monennenko kerran, miettimään sitä, onko niin, että asioita ei voi korjata, jos ne eivät ole omaa syytä. Yhteisten asioiden hoitamisessa tämä on jotenkin todella kummallinen ajattelutapa, mutta tämä salihan on paljastanut muutenkin, että vaikka Suomessa on vallan kolmijako, niin kyllä täällä tuomioita ja syyllisiä kiivaasti haetaan milloin mistäkin porukasta.

Kuten täällä on aiemmin todettu hyvissä puheenvuoroissa, hyvinvointi on Suomen talouskasvun, turvallisuuden ja kriisinkestävyysperusta, mutta tämä on nyt vaarassa. Olemme tilanteessa, jossa luottamus järjestelmään on murentunut. Vielä neljä vuotta sitten kolme neljästä suomalaisesta uskoi terveys- ja sosiaalipalvelujärjestelmän toimivan, ja nyt vain puolet luottaa niihin. Samaan aikaan kuitenkin käytännössä asiakastytyväisyys on hyvinvointialueilla pystytty pitämään korkealla, eli ihmiset siellä tekevät parhaansa tässä erittäin vaikeassa tilanteessa, mutta rahoitusjärjestelmä ei tee. Tässä ristiriidassa onkin se ongelman ydin: sotejärjestelmän rahoitus ei perustu todelliseen tarpeeseen. Nykyinen diagnosoipohjainen malli suosii paperilla näkyvää tietoa, ei ihmisten arkea. Hyvä, että tästä on selvitystyö aloitettu. Riittääkö aika, että saadaan oikeasti korjauksia, jää nähtäväksi. Mutta tämä on ajanut alueet eriarvoiseen ja eriytyneeseen asemaan. Toisella puolella maata voidaan kehittää uusia ratkaisuja, mutta toisella puolella maata joudutaan nostamaan maksuja ja karsimaan toimivia palveluja. Kun täällä korostettiin sitä, että nyt hyvinvointialueet ovat tehneet hyvää tulosta noin niin kuin yhteen laskien, niin se on vähän sama kuin minä kysyin kollegalta, onko hänellä velkaa. Hän sanoi, että no, on. No, lohduttaako häntä yhtään se, kun minulla ei ole yhtään velkaa. Hän sanoi, että no, ei se hänen asemaansa yhtään lämmitä.

Arvoisa puhemies! On vaikea ymmärtää, miten joku voisi väittää oikeudenmukaiseksi sitä, että toisen alueen diagnosoikirjaukset vähentävät toisen alueen rahoitusta, vaikka menettävällä alueella sairastavuus ei ole laskenut millään tavalla. Suorastaan irvokasta on se, että yksityisten lääkäriasemien tekemät diagnosoit otetaan huomioon rahoituksessa, vaikka kyseiselle hyvinvointialueelle ei aiheudu näistä mitään kustannuksia. Pelkästään vuonna 2025 tällaista katteetonta rahaa on jaettu yli 60 miljoonaa euroa osalle hyvinvointialueista. Tästä ovat hyötynneet Ruuhka-Suomen alueet, ja muut Suomen hyvinvointialueet menettävät rahoitusta — jotenkin tuttua muiltakin politiikan osa-alueilta. Hyvinvoivien hyvinvointia lisätään, pahoinvoivien pahoinvointia pahennetaan. Tällä menolla esimerkiksi edelläkävijänä aiemmin tunnettu Etelä-Karjala on jäämässä luokalle, ja se ei hyödytä yhtään ketään. Arviointimenettelyt eivät tätä tilannetta korjaa, päinvastoin ne tuottavat vain lisää työtä, hallinnollista humpppaa ja kustannuksia.

Arvoisa puhemies! Ei näin rakenneta yhdenvertaista Suomea. Hyvinvointialueet ja kansalaisten hyvinvointi eriytyvät koko ajan, koska rahoitusjärjestelmän perustuksia ei korjata. Hallituksen esityksessä on hyviä uudistuksia, mutta ne eivät korjaa perustaa, minkä vuoksi eriytyminen alueiden välillä vain syvenee koko ajan. Korjaukset jäävät siksi esityksessä näennäisiksi. Myös uusiin esityksiin rahoitusmallin korjaamisesta jättää perusteet korjaamatta. Kyse ei ole turhasta valittamisesta, vaan oikeudenmukaisuudesta sekä sisäisestä ja ulkoisesta turvallisuudesta. Eilen tuolla oli Kaakkois-Suomesta mielenosoittajia, jotka toivat tämän huolensa esille, ja heidät leimattiin hallituspuolueen edustajan toimesta, että se

Punkt i protokollet PR 5/2026 rd

oli vaalitemppu ja että he lisäsivät vastakkainasettelua. Se oli aikamoinen isku vasten kasvoja näille ihmisille, jotka ovat aidosti huolissaan.

Arvoisa puhemies! Tarvitaan reilu ja kestävä ratkaisu. On analysoitava lähtötilanne ja hyödynnettävä kaikki käytössä oleva tieto yhdessä valtion ja hyvinvointialueiden kanssa. Sen jälkeen on muutettava rahoitusmalli vastaamaan todellisia tarpeita. Ennen kuin tämä on saatu tehtyä, on siirryttävä käyttämään vakaampaa demografista eli väestöpohjaista mallia, joka huomioi ihmiset ja heidän tarpeensa, ei eri tavoin tehtyjä kirjauksia. Siirtymä tähän malliin on tehtävä nopeasti, jotta eriytyminen ei enää kumuloidu eikä varsinkaan eskaloidu. Tämä malli on myös talouspoliittisen arviointineuvoston esitys, jonka valtiovarainministeriö ohitti vedoten siihen, että korjaukset olisivat niin isoja. Juuri se on se syy, miksi korjaukset on tehtävä, koska niiden tarve on niin suuri. Jos välttämättömät asiat jätetään sen takia tekemättä, että ne tuntuvat isoilta ja vaikeilta, niin silloin on vaihdettava töihin sellaiset ihmiset, jotka pystyvät suoriutumaan heille kuuluvista töistä eivätkä välttele niitä. Mikäli me poliitikot olemme näiden välttämättömien uudistusten tiellä, silloin on meidät vaihdettava.

Arvoisa puhemies! Viisas ja rohkein on se, joka uskalttaa nostaa kätensä virheen merkiksi ja tekee muutoksia sen sijaan, että jatkuvasti väittää koko muun Suomen olevan väärässä. Kun rahoitus on oikeudenmukaista, voimme palauttaa luottamuksen, vahvistaa hyvinvointia ja rakentaa kasvu-uralle pääsevän Suomen. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen.

17.06 Juha Hänninen kok: Kiitos, arvoisa puhemies! Siellä edustaja Kallio pyysi nostamaan käden ylös, jos on tehnyt virheitä, ja minä olen kyllä varmasti se yksi päävirheiden tekijä. En tiedä, olenko tässä asiassa ollut niin vahvasti.

Edustaja Lylylle vastaan tuosta alijäämäasiasta vielä, että sehän oli tiedossa tosiaan jo neljä vuotta sitten. Se olisi pitänyt hoitaa jo silloin siinä rahoitus- ja järjestämissuunnitelmassa. Tietenkin nyt toivotaan, että me kaadettaisiin sitä rahaa sinne enemmän, mutta se ei tule olemaan se ainoa vaihtoehto. Tuo tilannekuvan kertaaminen ei kyllä kerta kaikkiaan auta. Minä uskon, että tässä salissa joka ainoa kansanedustaja tietää, mikä meidän hyvinvointi- ja sotepalvelujen tila on tällä hetkellä. Eli korjausliikkeitä pitää tehdä. Ei ole todellakaan kenenkään etu, että etsitään syyllisiä tästä salista, että kuka on tehnyt mitäkin virheitä. Kaikki ovat tehneet virheitä, niitä synnittämiä ei ole tässä salissa ainuttakaan. Lähdemme hoitamaan tätä äärimmäisen tärkeää asiaa yhdessä parlamentaarisesti. Näin on päätetty, ja minä toivon, että myös oppositio tulee tähän vahvasti ja kaikella sielulla ja tiedolla ja tahdolla mukaan. Rakennetaan sitä luottamusta toisia arvostaen ja kunnioittaen. Se on varmasti semmoinen hieno asia. Tämä on meidän kaikkien yhteinen asia.

Tuossa tuli, että ”emme ole valmiita korjaamaan toisten virheitä”. Totta kai täällä virheitä tapahtuu. Jos joku asia on mennyt huonosti, niin nykyisen hallituksen tehtävä on korjata ne asiat. Eli olemme päättäneet korjata sotepalvelumme niin, että se palvelee hoitoa ja hoivaa tarvitsevia ihmisiä, ja se päätös on tehty. Peruutuspeiliin ei enää niin paljon katsota, näin minä toivon. On suorastaan ihmisoikeus, että Suomessa ihminen pääsee hoitoon, kun tarve on.

No joo, vielä yksi asia. Puhutaan tuosta tiedolla johtamisesta. Aika usein aikojen alussa jotkut viisaat sanoivat, että 12—14 aluetta olisi ollut sopiva määrä. Siitä huolimatta me saatiin tänne 21 plus 1 hyvinvointialuetta. En tiedä, mihin se tiedolla johtaminen on sitten

Punkt i protokollet PR 5/2026 rd

kadonnut silloin, kun tehdään päätöksiä. On aidosti siirryttävä tiedolla johtamiseen, ja otetaan myös se monituottajuus vahvasti mukaan.

Kiitos kaikille rakentavasta keskustelusta. Sitä yhdessä-sanaa, joka oli meidän 100-vuotissyntymäpäivä-sana, eli ”yhdessä”, minä haluan korostaa nyt aivan erityisesti. Todellakin, emme tarvitse tilannekuvan kertaamista emmekä syyllisten etsijöitä vaan ratkaisuja. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lyly.

17.08 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Hyvinvointialueista tässä on paljon puhuttu, ja täytyy muistaa se, että silloin kun hyvinvointialueita on synnytetty, niin perimmäinen tarkoitus oli saattaa se tilanne sellaiseksi, että sosiaali- ja terveystoimen kustannuskehitystä pystytään tällä yhteistyöllä hillitsemään. Nyt kun katsotaan, miten kuntien aikana sosiaali- ja terveystoimen menot olivat aika korkeita, ne luvut olivat viiden ja kymmenen prosentin välillä noin käytännössä katsoen vuodessa, ja nyt kun tätä yhteistyötä on tehty, niin on jo päästy sinne noin kahden prosentin pintaan. Se on tämän sosiaali- ja terveystuudistuksen eli tämän hyvinvointialueuudistuksen yksi ansio, ja se jää aina vähän taka-alalle, kun tätä keskustelua käydään. Eli siltä osin tässä on kohtuullisesti onnistuttu.

Hoitoonpääsyssä on eri alueilla aika paljon eroja, ja voi sanoa, että aina silloin kun on hoitoon päästy, palaute on ollut kyllä hyvää niistä palveluista, mitä on saatu.

Arvoisa rouva puhemies! Minua itseäni aika paljon huolettaa koko ajan näissä keskusteluissa se, että täällä puhutaan aina terveys edellä näistä kysymyksistä. Terveiden perässä on aina menty yli kuntarajojen ja haettu sitä vaativampaa hoitoa yli kuntarajojen, ja noin pois päin, mutta sosiaalipalvelut jäävät koko ajan tässä keskustelussa taka-alalle. Ne ovat aina olleet niitä lähipalveluja, ja niissä palveluissa on ikäihmisiä ja muita, ja se on ollut semmoinen asia, joka täällä jää koko ajan taka-alalle. Toivoisin, että kun hyvinvointialueita kehitetään, nimenomaan tämän pitäminen lähipalveluna olisi tärkeätä, koska se tuo sitten mukanaan sellaista, että ne kestävät kuitenkin pisimmillään vuosikymmeniä, ja siinä mielessäkin olisi hyvä, että me tehdään. Terveyspalvelut ja ne tapaukset, mitä terveyden perässä mennään, ovat lyhytkestoisempia kuin nämä sosiaalipalvelut, noin yleisesti ottaen. Eli tässä mielessä nämä taustat pitäisi aina muistaa.

Sitten jos katsotaan tätä jatkokehittämistä parlamentaarisesti, niin minä lupaan, että oppositio on täysillä tässä mukana tekemässä näitä ratkaisuja ja hakemassa keinoja, millä saadaan tätä tasa-arvoisemmaksi ja rahoitusta vielä tarkemmaksi ja ennustettavammaksi, ja se ei ole tässä mikään ongelma.

Arvoisa rouva puhemies! Minkä takia pyysin puheenvuoron, niin katsoin tämän lakiesityksen euromääriä, mitä täällä on, ja kyllä tosiasia on, että nämä euromäärät, mitä alijäämät täällä ovat, ovat viime kesään, vuoden 2025 puoliväliin, asti olevien tietojen pohjalta syntyneitä, ja nyt ne uudet tiedot ovat olleet sellaisia, että kun tämä sarja, mitä täällä on meillä lakiesityksessä, tarkoittaa noin 2,2—2,3 miljardin alijäämää, niin tämä lopputulos, mistä ministerikin tässä sanoi, oli 1,8 miljardia euroa. Eli se oli parantunut tässä, ja hyvinvointialueet ovat tehneet kipeitä ratkaisuja kaiken kaikkiaan. Eli nämä suuruusluokat: Me puhutaan täällä noin 400 euron tasosta tässä, ja nyt kun tämä parani sillä noin 400 miljoonalla, niin se noin satasella pudotti tuota pienemmäksi. Tässä mielessä se on hyvä suunta, mutta kun sitä vertaa sitten siihen, että meidän keskiarvo hyvinvointialueille tulevassa val-

Punkt i protokollet PR 5/2026 rd

tion rahoituksessa on 4 800 euroa, niin sitä pitää verrata siihen lukusarjaan, ja silloin me saadaan mittaluokat näissä selville.

Arvoisa rouva puhemies! Vielä siitä alkutilanteesta: Se alkutilanteen rahoitus tehtiin vuoden 21 tilinpäätöksen perusteella ja vuoden 22 talousarvioesityksen perusteella, mitä kunnilla oli sosiaali- ja terveystoimeen menossa, kun se vuonna 23 otettiin käyttöön. Niin että kyllä ne otettiin suoraan niistä lukusarjoista, miten kunnat olivat käyttäneet rahaa. Kyllä vähän ihmettelen, että ei olisi tiedetty. Niitä sarjoja käytettiin ja niitten pohjalta lähdettiin liikkeelle, ja ne olivat varmasti alimittaiset sitten kun tulivat inflaatio, palkankorotukset ja kaikki muut tällaiset asiat, joita ei voitu silloin tietää, kun muutosta tehtiin. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lindén.

17.14 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Me olemme paljon keskustelleet täällä soteuudistuksesta ja hyvinvointialueiden rahoituksesta ja tuleamme ennusteen mukaan aika paljon siitä vielä tänäkin keväänä keskustelemaan.

Nyt otan tässä eräitä hajahuomioita tähän rahoitukseen liittyen, mutta ihan ensimmäiseksi haluan tässä todeta, että yritin äkkiä kaivaa muistilokeroitani, ja minun omien tulkintojeni mukaan soteuudistus ja siitä käytävä keskustelu varsinaisesti alkoi silloin, kun eduskunnan nyt tässä istuva varapuhemies peruspäalveluministerinä muistaakseni 29.8. vuonna 2008 avatessaan yliopistollisten sairaanhoitopiirien yhdessä järjestämän koulutustilaisuuden otti esille, että Suomessa muuten tarvittaisiin tällainen soteuudistus. Minä olen katsonut, että siitä tämä keskustelu on alkanut, ja sen vaiheita en tässä käy läpi, mutta siihen pari tuntia sitten tapahtuneeseen keskusteluun tässä salissa haluaisin viitata, että kyllä minulle on muodostunut käsitys siitä, että kaikki puolueet, jotka meillä täällä ovat edustettuina, ovat yhtä mieltä siitä, että aikaisempi kuntapohjainen malli ei olisi se, jolle me olisimme voineet tämän rakentaa. Sitähän yritettiin jossain vaiheessa rakentaa sitten suurimpien kuntien varaan, mutta siitä oli tulossa todellisia hallintohimmeleitä. Sanoisin vaikkapa tässä, kun edustaja Hänninenkin on paikalla, että Oulun kaupunki olisi siinä mallissa vastannut koko Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiiristä ja kaikkien niiden 28 muun Pohjois-Pohjanmaan kunnan sosiaali- ja terveysperuspalveluista, ja siitä olisi tullut hyvin mielenkiintoinen hallinto- ja rahoitusmalli. Mutta jätetään näiden muistelut ihan nyt tässä sovinnolla sikseen.

Haluan vielä palata tähän nyt tehtyyn esitykseen, josta siinä lyhyessä, minuutin mittaisessa puheenvuorossani annoin positiivisen kannan. Kun muutama oppositioapuolueiden edustaja tuli minulle sanomaankin, että mistäs nyt niin kuin kello soittaa, kun totesit niin positiivisesti tuossa, niin tietysti minuutin puheenvuorossa halusin nostaa sen tärkeimmän asian esille, ja se oli tietenkin se, että tämä vuoden 26 perälauta ja siitä luopuminen oli hyvä asia, ja vaikka sitten aika myöhään jopa, voidaan sanoa, 2,5 vuotta myöhemmin kuin mitä tässä salissa alun perin jo esitettiin, tämä esitys tehtiin, niin se on hyvä, että tehtiin. Mutta jos puheenvuoro olisi silloin ollut pidempi, niin kuin se tässä nyt on mahdollista, niin olisin toki mielelläni jatkanut siitä, että siinä lakiesityksessähän, joka nyt on viime viikon maanantaina laitettu lausuntokierrokselle ja on sitten puoliväliin maaliskuuta mennessä tuolla kentällä lausuttavana, tehdään taas käytännössä suoranainen 392 miljoonan euron leikkaus. Se tehdään niin, että meidän nykyisessä rahoituslaissamme alun perin oli keskimäärin yhden prosentin arvio palvelutarpeen vuotuisesta kasvusta ja se lakisääteisesti ra-

Punkt i protokollet PR 5/2026 rd

hoitetaan, eli käytännössä tuollainen 250—260 miljoonaa euroa näiltä osin lisätään siihen seuraavan vuoden rahoitukseen ja sitten vuosien 23 ja 24 jälkeen eli vuonna 25 sitä alennettiin 0,8 prosenttiyksikköön, mutta toisaalta sitten annettiin 0,2 prosenttiyksikköä muutostukea alueelle, eli käytännössä kuitenkin edelleen yksi prosentti. Nyt tämä muutostuki, tämä 0,2 prosenttia, otetaan pois ja sitten se 0,8 alennetaan 0,6:een. Tämä on sellainen tasainen leikkaus, joka kohdistuu sitten kaikille hyvinvointialueille. Sitten siellä on toisena osana tämä siirtymätasausjärjestelmän tietyllä tavalla lakkauttaminen siihen vuoden 29 tilanteeseen. Näiden yhteisvaikutus valtiontalouteen on säästöä 392 miljoonaa euroa, eli sen verran annetaan hyvinvointialueille vähemmän rahaa. Sitten siinä lakiesityksessä on viisi kuusi muuta asiaa, mutta ne ovat valtiontaloudellisesti kustannusneutraaleja. Joku alue voittaa, joku häviää, kun tietyt parametrejä muutetaan, mutta valtiontalouden kannalta ne ovat tällaisia.

Vielä ihan lyhyesti tuohon alueiden lukumäärään, kun se nousi siinä Erholan johtaman työryhmän raportissa esille, ja siitähän me varmasti tulemme täällä tulevana vuosina keskustelemaan. Minä kiinnitin itse huomiota siihen, että varsinkin julkisessa tiedotuksessa silloin todettiin, että kun Suomen alueiden lukumäärää, 22:ta aluetta ja sitten HUS-yhtymää, verrataan muihin maihin, niin meillä on väestöpohjaamme nähden poikkeuksellisen paljon alueita. Tässä on yksi mutta: kun tehdään vertailua muihin maihin, niin missään muualla maailmassa ei olekaan terveydenhuollon, sosiaalihuollon ja pelastuspalvelun alueita, vaan ne ovat puhtaasti terveydenhuollon alueita. Terveydenhuollon osuushan on 57 prosenttia hyvinvointialueiden kokonaisrahoituksesta, ja sitten 41 prosenttia on sosiaalipalvelut, ja sitten siitä tulee 2—2,5 prosenttia sinne pelastuksen osalle. Mutta jos tässä olisi kyseessä pelkästään terveydenhuolto, niin olisin ihan valmis itse ajattelemaan, että tietyllä tavalla viiden alueen malli voisi olla toimiva, mutta kun ajattelen sosiaalipalvelujen sisältöä — kotipalvelua, vammaispalveluja, lastensuojelua, vanhustenhuoltoa — niin se on selvästi erityyppistä kuin terveydenhuolto, jossa suuruuden ekonomiasta on ihan oikeata näyttöä. Nyt herätänkin kysymyksen siitä, onko kenties joku, joka nyt on sanonut, että Suomessa pitää mennä vähempään määrään alueita, ajatellut sitten, että se koskisi vain terveydenhuoltoa, jolloin nousee kysymys siitä, palautetaanko sitten sosiaalipalvelut sinne kuntiin päin takaisin. Kysyin tätä välittömästi, kun sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksella oli mahdollisuus tässä haastatella työryhmän puheenjohtaja Erholaa, ja hän sanoi, että ei missään nimessä olla näin ajateltu, vaan kyllä halutaan pitää tämä kansainvälisesti ainutlaatuinen sotekokonaisuus yhtenä kokonaisuutena. Mutta halusin tämän nostaa esille, että tämä erottaa meidän aluekeskustelun kaikkien muiden maiden tilanteesta. Tanskassahan tehtiin nyt erittäin mielenkiintoinen reformi. Siellä on vaaleilla valittu neljän alueen päättäjät, joille valtio antaa rahat, mutta he ottivat uuden tason käyttöön: 20 aluetta niiden neljän alla, jolloin ne neljän alueen päättäjät delegoivat rahan alaspäin sinne lähemmäs kenttää keskussairaالاتasolle, näille pienemmille alueille.

Mutta tällä kertaa tämän verran. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen.

17.21 Juha Hänninen kok: Kiitos, arvoisa puhemies! Ihan varmastikin viimeisen puheenvuoron tässä hetkessä haluan käyttää. Tuossa tuli aiemmassa puheenvuorossa, että vuoden 2021 tilinpäätös ja 2022 budjetti oli se pohja, millä lähdettiin sitä rahoitus suunnitelmaa tekemään. Varmasti nyt kaikki ollaan jälkeinpäin sitä mieltä, että ne luvut tulivat

Punkt i protokollet PR 5/2026 rd

selkeästikin alakanttiin, koska tämäkään ei tullut yllätyksenä, että suuret ikäluokat eläköityvät, hoidon ja hoivan tarve kasvaa ja kulut kasvavat vahvasti. Tämä ei ollut kellekään yllätys, ja siksi halutaankin tehdä niitä korjausliikkeitä nyt yhdessä. Tämä tilanne ei voi olla sillä tavalla, että täällä ovat hallitus ja Hännisen Juha puolustamassa hallitusohjelmaa ja sitten oppositio on sitä mieltä, että huono, huono, huono, vaan meidän pitää tehdä se todellakin yhdessä. Minä tunnistan, että siellä täältäpäin katsottuna oikealla on paljon suurta viisautta tähän asiaan, eli yhdessä oleminen on se vahva asia.

Tietysti se, mistä on puhuttu paljon, on tämä omalääkärimalli, eli se vahvemmin vielä mukaan. Sanon nyt näin viiteryhmäni pohjalta myös tämän monituottajuuden — tiedostan, että se aiheuttaa jossakin päin ihottumaa: eli julkinen puoli ja yksityinen sektori hyvin kilpailutettuna, ja kolmas sektori. Me tiedetään, että kolmas sektori tuo vaikuttavia palveluita ja edullisesti, ja se pitää saada selkeästikin vahvemmin mukaan.

Tietysti yksi asia, josta nyt ei ehkä kannata lähteä keskustelemaan tässä hetkessä, on se, että meillä on aika erikoiset itsehallintoalueet. Valtiovarainministeriö antaa rahat ja STM antaa tehtävät, niin että siinä sitten ollaan sen itsehallinnon kanssa. En halua käydä tätä keskustelua enempää tässä, mutta kiitoksia kaikille, jotka ovat osallistuneet tähän keskusteluun. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lyly.

17.23 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Tämä on ollut mielenkiintoista ja hyvää keskustelua. — Tässä kuitenkin kun katsotaan tätä hyvinvointialueitten kehitystä, niin niillä alueilla, jotka nyt tässä ovat pääsemässä tasapainoon, on nytten mahdollisuus keskittyä kahteen asiaan, jonojen purkuun ja palveluiden kehittämiseen, jos tämän hyvin pelkistää. Tavallaan se antaa nyt tilaa sitten niille alueille tehdä tällaisia tärkeitä asioita.

Sitten tämä aluekeskustelu: Mielestäni tässä ollaan semmoisessa tilanteessa, että nyt kannattaisi tämä työrauha laittaa, että tällä rakenteella katsotaan, miten pitkälle päästään tässä kehittämistyössä, ja sen jälkeen vasta ruveta miettimään niitä alueratkaisuja, koska silloin kun ruvetaan puhumaan alueratkaisuista, niin se jäädyttää tämän tilanteen. Kokeumus tämänkin käyttöönotosta, jossa meni suurin piirtein puolitoista vuosikymmentä, kertoi sen, että tapahtui se, mikä kunnissa hyvin helposti tapahtuu, että kun kaikki odottivat nyt sitä sosiaali- ja terveyspalvelu-uudistusta, niin se oma kehittämistoiminta jää sitten vähän taka-alalle. Se varmaan on osasy syy tässä taustalla, miksi nyt nämä kehittämistoimet rupeavat näkymään, ja ne vievät oman aikansa, mutta se kehittämistyö kunnissa olisi varmaan ollut pitemmällä. Jos tätä soteuudistusta ei olisi tehty ollenkaan, kunnissa olisi ollut vähän eri tilanne silloin vuonna 22 kuin oli, eli se vähän jarrutti varmaan kuntien kehittämistyötä.

Sitten kun mietitään tätä palvelujen tarpeen kasvua ikääntymisen ja kaiken muun osalta, niin tuntuukin aika oudolta, että nyt tässä uudessa rahoituslakiesityksessä, joka on nyt lausunnoilla, nimenomaan pienennetään sitä lukua 0,6 prosenttiin, kun se on ollut 0,8, eli 80 prosenttia on korvattu palvelutarpeen kasvusta sen perusteella, ja nyt se pienennetään 60 prosenttiin. Eli se pakottaa edelleen hyvinvointialueita kehittämään, ja meillä on eri alueilla näissä eri kehityspolkuja olemassa, ja se tuo oman vaikeutensa. Kun tässä viitattiin siihen, että palveluntarve kasvaa, niin sen rahoituksenkin pitäisi sitten seurata perässä.

Se, mikä tässä on hyvää, on vihdosta viimein tämä yli vaalikausien tehtävä työ. Tämä vaatii nimenomaan parlamentaarista yhteistyötä. Sillä me voimme varmistaa, että pääsem-

Punkt i protokollet PR 5/2026 rd

me siitä keskustelusta, että tuo on tuon syy tai tuon syy. Tämä on yhteinen projekti, jota meidän täytyy viedä eteenpäin. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lindén. [Aki Lindén: Arvoisa rouva puhemies, onko mikrofoni päällä?] — Ei taida olla, ei pala tuo valo. [Aki Lindén: Onko nyt päällä? — Kiitoksia.]

17.26 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Käytin viime vuoden loppuistunnoissa pitkän puheenvuoron eräänä iltana, jossa kävin läpi tämän soterahoitusmallin ja esitin ihan ne konkreettiset kohdat, joissa omasta mielestäni on korjattavaa, ja myös kerroin, miten mielestäni ne pitäisi korjata. Mutta en palaa siihen nyt ollenkaan. Se on tuolla pöytäkirjassa luettavissa, ja sitä vartenhan tullaan asettamaan työryhmät sitten, joissa käydään näitä asioita läpi.

Halusin vielä pyytää puheenvuoron sen takia, että se perimmäinen syy ja ongelma, joka nyt sitten tässä rahoituksessa on ollut, liittyy hyvin pitkälti siihen, että vuosi 2023 oli täysin poikkeuksellinen vuosi. Meillä koko 2000-luvun sitä edeltäneet vuodet inflaatio oli yhden ja kolmen prosentin luokkaa, ja tämä soterahoituslaki tehtiin ikään kuin sellaisiin olosuhteisiin — olen joskus vertauskuvallisesti sanonut, että se tehtiin rauhan olosuhteisiin. Sitten kun oli se aloitusvuosi 23 ja laki oli säädetty kesällä 21 sillä taustalla, joka täällä on jo mainittukin, meillä oli yhtäkkiä vuosi, jossa kustannustason nousu on kymmenen prosenttia. Se tarkoitti sitä, että siltä vuodelta tuli niin valtava alijäämä, viiden prosenttiyksikön suuruinen alijäämä, se 1,4 miljardia euroa, että se on nyt heilautellut koko tätä järjestelmää. Tästä tuli semmoinen heiluriliike, ihan niin kuin ministerikin tänään hyvin sanoi, että nythän kun oikeasti vuonna 25 tuli — tai tulee, kun se tarkentuu — tämä yhteenlaskettuna 500—600 miljoonan euron ylijäämä alueille, niin käytännössähän se on sen ansiota toki, mitä alueilla on tehty, mutta erityisesti sen ansiota, että sinne tuli se 1,4 miljardin suuruinen jälkikäteisrahoitus, joka ei varsinaisesti kuulu sen vuoden tarveperusteiseen rahoitukseen, vaan se oli kompensatio siitä, että sen verran, 1,4 miljardia, jäi alijäämää vuonna 23.

Eli tästä tuli nyt malli, jossa joka toinen vuosi on alijäämäinen ja joka toinen vuosi on ylijäämäinen, ja sitten yhdessä sen kanssa, että koko neljän vuoden kausi vuonna 26 pitäisi olla tasapainotettu, se ajoi eräät alueet, joilla se alijäämä oli kaikkein suurin, tekemään minusta virheellisiäkin ratkaisuja ja jopa epätoivoisia ratkaisuja irtisanomisineen. Eli tämä tasanaisempi rahoitusmalli itse asiassa samoilla rahamäärillä olisi auttanut meitä, ja siihen pitää tässä muutoksessa pyrkiä.

Riksdagen avslutade debatten.

Riksdagen remitterade ärendet till förvaltningsutskottet, som social- och hälsovårdsutskottet ska lämna utlåtande till.